

ERAETTEVÕTETE

AMETNIKKUDE KOJA TEATAJA

Nr. 6 (12) 5.5.1939 November — detsember 1939 II aastakäik

Tellimise hind:		Hind 6 korda aastas vähemalt 24 leheküljelisena.	Kuulutuste hind:	
1 aastaks	Kr. 0.75	Vastutav ja tegevtoimetaja Eraettev. Ametn. Koda nõunik- sekretär Villem Tehve.	1 lehekülge	Kr. 35.—
1/2 "	0.40	Toimetus ja talitus Tallinnas, Pärnu m. 21—3.	1/2 "	20.—
Üksiknumber 15 s.			3/4 "	10.—
			1/8 "	5.—
			1/2 esilehekülge	25.—

SISUKORD: 1) Aastavahetusel — A. Oinas. 2) 7000. 3) K. Tammer: Vanast aastast uude aastasse. 4) V. Tehve: Lasteabiraha seadus ametnikele ja äriteenijatele. 5) Äriteenijast peaministriks. 6) U. Vardi: Ventilatsioon äri- ja kontoriruumes. 7) Masin tõrjub kõrvale vaimse tööjõu. 8) I. R.: Palgalisest puhkusest ärides ja kontoreis. 9) J. Mihkelson: Ametnikkude korteriolud. 10) Tööstuslikkude ja kaubanduslikkude käitiste vanade töövõtjate kaitse seadus. 11) AKT seaduse § 14. 12) E. A. Koda ja kutseühingute tegevus. 13) E. A. Koda eelarve 1940.

*Oma valijaile, Koda Teataja tellijaile,
kaastöölisile ja eraametnikkude ja äritee-
nijate kutseorganisatsioonidele soovib*

Head uut aastat

*Eraettevõtete Ametnikkude Koda
ja
E. A. Koda Teataja.*

Eraettevõtete Ametnikkude Koja peasekretär O. Hendrikson lahkus

Eraettevõtete Ametnikkude Koja senine peasekretär O. Hendrikson lahkus koja teenistusest 11. detsembril m. a. Juhatus kuulutas peasekretäri koha vakantseks ja määras kuni uue

peasekretäri ametisse kinnitamiseni peasekretäri asetäitjaks nõunik-sekretär Villem T eh v e.

Loodevasti täidetakse E. A. Koja peasekretäri koht jaanuari kuu jooksul.

Eraettevõtete Ametnikkude Koda nõuab äride ja kontorite töökaitse alale eriülesannetega tööinspektorit

Eraettevõtete Ametnikkude Koda saatis Sotsiaalministrile märgukirja, milles paluti Sotsiaalministrit ametisse määrata äride, kontorite ja ladude kohta kehtivate töökaitse seaduse järelvalve tõhusamaks muutmiseks eriülesannetega tööinspektor, kelle ülesandeks oleks eelpoolloendatud käitistes järelvalve teostamine kogu Eesti Vabariigi territooriumil.

Märgukirjas tähendati, et koja poolt korraldatud ankeedis ametnikud kurduvad tõhusa töökaitse seaduste täitmise järelvalve puuduse üle kaubanduslikes käitistes ja kontoreis, kuna töökaitse asutuste ametnikud on koormatud tööga tööstuslike käitiste järelvalve alal.

Äride lahtiolekuaja seadus nihkub

Vastavalt koja seitsmenda täiskogu koosoleku otsusele Äride lahtiolekuaja seaduse kehtimapaneku asjas, käis koja delegatsioon koosseisus: esimees A. O i n a s, abiesimees K. T a m m e r ja nõunik-sekretär V. T e h v e Sot-

siaal-, Majandus- ja Siseministri juures, esitades koja seisukohad ja paludes tähendatud seadust võimalikult kiirelt kehtima panna.

Ministrid lubasid koja seisukohti kaaluda ja võimaluse korral vastu tulla.

Eraettevõtete Ametnikkude Koja 1939. a. lisaeelarve nr. 1.

Kulud.

Tulud.

§ 1. Ankeedi teostamine ja aruanne Koja valijaile (Koja täiskogu otsus 15. aprillist 1939. a.) . . . . . Kr. 2.400.—

Kr. 2.400.—

I Tulude enamlaekumine.

§ 1. 1939 a. koja-maks . . . . . Kr. 620.—
 § 2. Üürid . . . . . „ 120.—
 § 3. Mitmesugused tulud . . . . . „ 400.—
 § 4. Haridustöö . . . . . Kr. 260.— Kr. 1.400.—

II 1939. a. eelarve kulude vähendus.

§ 1. Teenistustasud Kr. 400.—
 § 2. Valijate tegevusalaste huvide kaitse . . . . . „ 600.— Kr. 1.000.—

Kr. 2.400.—

Aasta vahetusel

A. Oinas, E. A. Koja juhatuse esimees

Aasta 1939 oli maailma ajaloo vapustavam kui ükski teine peale maailmasõja. Ta oli sündmustiku ja ootamatuste poolest otsekui mingi kõmuline ameerika seiklusfilm, täis rabavaid juhtumusi ja lõõmingsid.

Mis on aga jäänud tulemata, on selliste filmide „happy end“. Näib, et see nüpea ei tule, sest sündmustik areneb veel kõva hooga. Raske on ka ennustada, milline see „happy end“ võiks olla, kui ta seekord üldse tuleb!

Möödunud aasta nelja viimase kuu sündmused on ükski küllaldased, et täita ajalugu uute lehekülgedega. Tuletagem neid meelde: iseseisva Poola likvideerimine, Saksa-N.-Vene koostöölepingu sõlmimine, Balti riikide ja N. Vene kokkulepped vastastiku abistamise kohta, sakslaste lahkumine Balti riikidest, Soome-N.-Vene sõda... Kuid need ulatuslikud ajaloolised suursündmused on siiski vaid üksikud episoodid Euroopa sõja taustal, mis võib tuua veel teisigi, ja võib-olla veel suuremaid murranguid ning sündmusi.

Rõõmustaval kombel on Balti riigid jäänud seni välja otsesest sõja hävitavast ja verisest möllust. Neis valitseb rahu. Kuid kuna käesolev Euroopa sõda on suurel määral majandussõda, siis on ta heitnud oma raske varju ka Balti riikidele, kiskudes need oma läheduse tõttu sõdivatele riikidele kaasa-kannatajaiks majanduslikes raskusis.

Kerge ei ole selletõttu ka Eesti seisukord. Eesti asend Balti mere sopis teeb ta merekaubanduse sõltuvaks ühe või teise merdvalitseva suurriigi merekontrollist. Kuid ilma selletagi on tekkinud sõjaolukorra tõttu mitmesugused suured raskused nii saaduste väljaveos kui ka vajalikkude toor- ja pooltoorainete sisseveos. Nende raskuste suurenemisel võib väheneda meil nii tööstuse kui ka põllumajanduse toodang ja töömaht.

Tööpuuduse kõrval võib kasvada ka elukallidus, olles tingitud välissaaduste ja osalt ka toiduainete, kuigi viimaseid on küllaldaselt, hinnatõusust.

Tööpuudus ja elukalliduse tõus — need sõja õudsed kodukäijad, riivavad kõige vahusamalt just töövõtjaid, nii töölisi kui ka ametnikke. On siis ka arusaadav, et just töövõtjad vaatavad murega vastu uuele aastale.

Tõega, mida toob see uus aasta?..

On vaid selge, et ta ei ole enam tavaline. Ta tuleb uudistega. Igatähes töövõtjad, kui ka kogu Eesti peavad valmis olema võimalikkude raskuste vältimiseks.

Esimeseks järelduseks oleks tekkinud olukorras: peab olema valvel. Tuleb koondada jõudu suurimaks vastupanuks raskustele ja viimaste vältimiseks. Ei tohi ka pessimistlikult liialdada raskuste ennustamisel ja kohitamisel. Neli esimest sõjakuud on meil üle elatud võrdlemisi õnnelikult. Oma-des rikkalikult toidu- ja mõningaid väärtuslikke tooraineid, on meil olemas soodne jalgealune, milline on palju tugevam mõnegi teise rahva omast.

Oma siseasjade korraldamisel, tööpuuduse vältimisel ja elukalliduse tõusu pidurdamisel peame olema aga ise õiged ja head peremehed majas. Hea tahtmise juures võib neil aladel mõndagi teha. Ja seda, mis võimalik — tuleb teha, kuigi sealjuures tuleb ehk neil, kellele enam antud, ohvreid tuua.

Pikemat aega on juba Toompeal päevakorral rida sotsiaalseadusi töövõtjate olukorra parandamiseks. Kuigi need ei suuda majanduslikke raskusi ja sotsiaalseid halbtusi kõrvaldada ega heaks teha, küll aga vaid pehmenada, on need just raskel ajal eriti tarvilikud. Raskel ajal on riigivõim kohustatud sirutama oma abistava käe neile, kes oma kehalise ja vaimse tööjõuga on seni aidanud ehitada Eesti majandust ja riiklust, saades vastu nii vähe, et sellest enam ei piisa elamiseks tööpuuduse ja elukalliduse tõusu ajal.

Loodame, et eelseisval aastal viiakse ellu laiendatud haiguse- ja uudne vanaduse ning töövõimetus vastu kindlustamine.

Sama loodavad vaimsel alal töötajad ammuoodatud töölepingu ning äriteenijad äride lahtiolekuaja seaduse asjas.

Rohkem kui mõnigi kord varemalt seisab praegu mitmesuguseid sotsiaal-seadusi päevakorras, ja õigusega, — aeg vajab riigi abistavat kätt seal, kus puudus püüab aknast ja uksest.

Meie soov oleks, et töövõtjate ootused leiaks eeltuleval aastal peatse ja jõukohase teostamise. See on hädavajalik Eesti ühiskonna õiglase arengu ja Eesti riikluse huvides.

Loodame ka, et see sisepoliitiline muudatus, mis leidis aset möödunud sügisel, soodsalt edasi areneb ja aitab kaasa sundimatuks, tihedaks ja viljakaks koostööks rahvaesinduse, seltskondlikkude jõudude ja riigivõimu vahel.

Leidku paika eriti eelseisval aastal see koostöö käsikäes julge ja sihikindla tegevusega rahva heaoluks raudse äratundmise taustal, et demokraatliku riikluse raamides leiame parimad vahendid Eesti ühiskonna viljakaks edasiehitamiseks, raskel ajal aga — raskuste vältimiseks.

Alanud soovidekohane „hea uus aasta“ vajab vastavaid tegusid. Paneme siis selleks kindlalt käed külge! Püüame saavutada eelseisval aastal võimalikult parimat!

7.000

Eraettevõtete Ametnikkude Koja poolt korraldatud ankeet 12 000 koja valija seas on läbi viidud ja ankeedi andmed ootavad praegu läbitöötamist Riigi Statistika Keskbüroos. Ankeet on õnnestunud üle ootuste hästi. Vastuseid on saabunud ligi 7 000. Tulemused on suurepärasead. Koja juhatus lootis vastuseid saada ligemale poole vähem, kuid tänu E. A. Koja valijate hääle suhtumisele, ankeedi anonüümsusele ja kõikidele nendele võimalikkudele vahenditele (ajalehed, ajakiri, raadio, koosolekud, propaganda kutseühingute kaudu), mida koda kasutas, on kojalt peale andmete läbitöötamist ja trükkis avaldamist otse suurepärase andmete kogu oma valijailt, mida ta saab rakendada nende huvide kaitseks.

Tulemus — 7 000 vastust — ei ole mitte hülgav ainult arvulisest seisukohast, vaid ka sisult, kvaliteedi t. Vastused ankeetlehtedel on kirjutatud selgelt, loetavalt ja ülevaatlikult. Kogu materjali vaadeldes, peab veenduma selles, et Eesti eraametnik on võtnud oma ülesannet tõsiselt ja annud eeskujulikult ankeedis vastused neile küsimusile, mida ta kutseesindus temalt palus.

Võrreldes Lundi ülikooli poolt korraldatud ankeeti Rootsi eraametnike seas E. A. Koja poolt korraldatud ankeediga, on tulemuste vahe silmatorkav. Kuigi Rootsis valmistati seda ankeeti ette paar aastat, vastas 37 000 rootsi ametnikust ankeedile ainult 7 500. Meie vastuste protsent on 55—60 vahel, milline on kahtlemata väga hääd tulemus.

Koda kavatseb kiires korras asuda nende andmete läbitöötamisele ja trükkis avaldamisele. Selleks on koja 1940. a. eelarves ette nähtud Kr. 2 000.—.

Koja juhatus on oma valijaskonnale tänulik selle eest, et ta on annud võimaluse eraametnike tegelikule olukorrale lähedale tungida ja vaadata seda nüsusena, nagu ta on. See materjal läbitöötatuna on heaks toeks ja hüppelauaks koja juhatusele oma valijate huvide kaitsel valitsus-asutiste ees.

Danast aastast uude aastasse

K. Tammer, Ä. K. L. esimees

Vana aasta on lõppenud ja ärülmas alustatakse kokkuvõtete tegemisega möödunud aastast ja kalkulatsiooni koostamisega uueks aastaks. Ka Ä. K. L. (Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liit) tahab teha inventuuri möödunud aasta töötulemustest, s. o. loendada neid ülesandeid, mida Ä. K. L. on suutnud täide viia ja millised seisavad veel ees. Mida näitab meile see inventuur organisatsiooni bilansi koostamisel? Kas on Ä. K. L.'il põhjusi rahul olla möödunud aasta tegevusega?

Liidu tegevus oli üle aasta takistatud Töövõtjate kutseühingute ja nende liitude seaduse elluviimise viibimise tõttu. See seadus anti juba 1938. a. aprillis dekreedina ja Sotsiaalministri otsus normaalpõhikirja kinnitamise kohta järgnes juunis 1939. a., kuid vanade kutseühingute ümberregistreerimisele ja uute kutseühingute loomisele saadi asuda alles m. a. oktoobri kuus. Eeltööde tõttu oli ka nende paari kuu jooksul võimalik Ä. K. L.'il asutada nii mitmeidki äri- ja kontoriametnike kutseühinguid ja astuda ettevalmistavaid samme mitme teise ühingu asutamiseks, mis seaduslikult tegutsema hakkavad juba lähemal ajal.

Nende paari kuu jooksul on eraametnikke organiseeritud väga suur protsent nendest kohtadest, kus seni puudusid ühingud. Kui aastat 2 tagasi Ä. K. L.'i liikmeskonda kuulus 8 ühingut, siis 1939. a. lõpul oli nende arv juba 13. Nii siis võime organiseerimistööga Ä. K. L. tegevuses täiesti rahul olla ja jääb uute kutseühingute endi ülesandeks oma tegevust laiendada nii, et nad kohapeal ka ametnike enamuse suudaksid oma ridadesse koondada. E. A. Kojal poolt korraldatud ankeedi kordaminekut võib suuresti Ä. K. L.'i arvele panna, kes oma laialdase organisatsiooni kaudu oli suuteline tõhusat kaasabi andma E. A. Kojal algatusele. Selle ankeedi suurepärase materjaliga on E. A. Kojal 1940. a. võimalik arvestada, esitades valitsusasutustele ettepanekuid. Ankeedi materjal on Riigi Statistika Keskbüroos läbitöötamisel. Ankeedi materjal ja andmed on niisugused, millega valitsusasutised peavad arvestama kui tõepäras-tega. Eelmine aasta ei annud eraametnikele ühtki sotsiaalseadust ja selle tõttu ei ole ka ametnike olukord 1939. a. jooksul märkimisväärset parandamist leidnud. Selles ei saa süüdistada valitsusasutusi, vaid Euroopas valitsevat olukorda, mis oma mõju ka meile on avaldanud ja mille tõttu ka meie seadusandlikud asutused on koormatud erakordsete seaduseelnõudega. Kuid seesama sõjatont avaldab mõju ka meile, takistades meie rahulikku majanduselu arengut ja veeretades eraametnikele erakordsete aegade raskusi. Nüüd oleks seda tarvilikum, et rahvaesindus ka meile mõtleb, andes kiiremas korras sotsiaal-seadusi, nagu näit. haigus- ja vanaduskindlustuse seadus, puudub ju meil iga-sugune sotsiaalkindlustus, mis kergendaks meie elu-olu. 1939. a. ei ole toonud seda meile, mida temast lootsime ja sellepärast ei maksa temale pisaraid järele valada.

TEADAANNE

TALLINNA ÄRITEENIJATE KUTSEÜHING
asub alates 3. jaanuarist 1940. a. Mustapeade Klubi
ruumes — Tallinn, Pikk tänav nr. 26

Ühingu klubiõhtud endiselt igal kolmapäeval kl. 18.00 — 24.00

Kutseühingu tegelastel seisab uuel aastal palju tööd ees, mida tegelastel tõsiselt teha tuleb. Keda on valitud juhtivaks kutsetegelasiks, pole kohale valitud ainult au pärast, vaid võttes vastu koha, tuleb end ka rakendada tööle täie innu ja püsivusega. Kuid mitte juhtija üksinda ei suuda terve ametnikkonna eest väljas olla — selleks on tarvis ka kõigi E. A. Koja valijate kaasaabi. On tarvis, et kõik kuuluksid vastavasse kutseühingusse ja aitaksid kaasa juhatusele kõigis tema ettevõtteis. Selleks soovin kõigile uueks aastaks palju jõudu, püsivust, indu ja tahtejõudu!

Kas aasta 1940. annab eraettevõtete ametnikele ja äriteenijaile õiguse lasteabirahale

Villem Tehve, E. A. Koja nõunik-sekretär

Uus aasta, vaatamata sellele, et lähedal ja kaugemal riigid ja rahvad sõdivad, töötab Eesti eraettevõtete ametnikele, äriteenijaile ning muudele palgategenijate rühmitustele kujuneda sotsiaalsete olude parandamisel elavamaks kui seda oli möödunud aasta. Kuuldavasti on uuel aastal valitsusasutistel kavatsus algatada ja esitada seadusandlikele kogudele terve rida sotsiaalseadusi, rohkem kui seda on olnud kunagi varem. Mitmed neist, eriti haiguse, vanuse ja invaliidsuse vastu kindlustamise seadused on oodanud juba aastaid järjekorda. Olukordadest tingituna võivad mõned vähemulatuslikumad seadused ennem päevavalgust näha, kuid sealjuures ei soovi eraettevõtete ametnikud, et haiguse- ja vanuse vastu kindlustus ka käesoleval aastal jääks vaid illusiooniks.

Nendele sotsiaalseadustele, mis möödunud aasta lõpul Riigivolikogu poolt vastu võeti (Tööstuslike ja kaubanduslike käitiste vanade töövõtjate kaitse seadus ja Väikekorterite üürihindade korraldamise ajutine seadus) on loota lisa, eeskätt töövõtjate lasteabiraha seaduse näol. Sotsiaalministeeriumi poolt esitati Töövõtjate lasteabiraha seaduse esialgne kava seisukohavõtmiseks ja parandusettepanekute tegemiseks Eraettevõtete Ametnikkude Kojale, kes ka seaduse kava läbi vaatas ja oma täiendus- ja parandusettepanekud Sotsiaalministeeriumile esitas.

Eraettevõteteist on olnud senini peamiselt poolriiklikud ettevõtted need,

kes on oma ametnikele tasunud ka lasteabiraha ja osutanud arusaamist sellest suurest tähtsusest, mida vähese rahva juurdekasvuga riigis tähendab lasterikas töövõtja perekond. Tõsi küll, paar suuremat eraettevõtet maksavad oma ametnikele lasteabiraha, isegi suuremate normide alusel, kui seda tasutakse riigiteenijaile, kuid see on ainult paar ettevõtet. Rõhuv enamus ettevõteteid, eriti ärid, keskmised ja väike-kaubanduslikud käitised, ei tasu oma teenijaile sentigi lasteabiraha ja ametnik või äriteenija saab ikka ühesuuruse palga, vaatamata sellele, kas ta on lasteta või on tal üks, kaks, kolm või enam last. Lasterikaste eraametnikkude majanduslikku olukorda aitaks lasteabiraha seadus kahtlemata tunduvalt parandada.

Lasteabiraha kava on ühes Eraettevõtete Ametnikkude Kojas seisukohtadega ja parandusettepanekutega kokkuvõtlikult alljärgnev:

Tööstuslikes ja kaubanduslikes käitistes töötajatele, kelle töötasu ei ületa 250 krooni kuus, makstakse Lasteabiraha Kassa poolt nende ülalpidamisel olevaist seaduslikelt, adopteeritud, legitimeeritud, teise abikaasa eelmistest abieludest sündinud lastelt ja naistöövõtjatele ka vallaslastelt lasteabiraha.

Kaubanduslikuks käitiseks, mille töövõtjad kuuluvad lasteabiraha seaduse alla, loeti seaduse kava järgi ainult neid kauplusi, kus kaupade ost-müük toimub hulgi või jaoti ning nende juures asuvad kontorid.

See oli E. A. koja juhatus ja koja sotsiaaltoimkonna seisukohalt liiga piiratud ulatus, ega poleks haaranud kõiki eraettevõtete ametnikke. Välja oleks jäänud näiteks kõik panakde, transport, speditiooni, esindusäride, kontore, sihtasutiste, ühingute j. m. ettevõtete ametnikud.

Selles mõttes esitatigi parandusettepanek, milles kaubanduslikuks käitiseks ja kontoriks selle seaduse mõttes loetakse need käitised ja kontorid, mis loendatud Eraettevõtete Ametnikkude Koja seaduses (RT. 1937, 48, 433) § 7. Samuti palus E. A. Koda laiendada seadust ja selle alla viia võõrastemajades, restoranides, kohvikutes, apteekides, ajalehtede ja ajakirade toimetustes ja talitustes töötavad töövõtjad.

Kava järgi saavad töövõtjad lasteabiraha tööle asumise päevast arvates, kui neil on tööleping sõlmitud määramata või määratud ajaks ja kui nad on palgatud kuu või pikema aja peale. Lasteabiraha saamise õigus lõpeb palgasaamise õiguse lõppemisega. Lasteabiraha makstakse koos palgaga või pärast palga kättesaamist.

§ 5 esimese osa palus E. A. Koda kehtima panna järgmiselt: „Lasteabiraha makstakse ka aja eest, mil töövõtja on töövoimetu, sõltumata sellest, kas ta saab sundkindlustuse alla kuuluvana haigusraha kas sunduslikku haiguskindlustust korraldavalt kindlustuskassalt või tööõnnetuskindlustus asutiselt.“

Sotsiaalministeeriumi kava redigeerides taotleti, et ametnik või äriteenija, kui ta on töövoimetu ja ei kuulu sunduslikku haiguskindlustust korraldava kindlustuskassa või tööõnnetuskindlustus asutise alla (milline olukord ka praegu tegelikult on), saaks lasteabiraha edasi.

Esialgses kavas oli lasteabiraha maksmine lastelt kuni nende 15 a. saamiseni ja lastelt, kes õpivad alg- või kutsekoolis, kuni 16 a. saamiseni.

Siin E. A. Koda leidis, et pole millegagi põhjendatud, et erakäitiste ametnikele makstakse lasteabiraha kooliskäimise puhul vähemate vanusenormide alusel, kui riigiteenijaile ja tegi ettepaneku maksta kooliskäivate (ka keskkool kaasa arvatud) laste pealt abiraha kuni 18 a. vanuseni.

Kava kohaselt oleks võidud lasteabiraha maksta, nendes käitistes, kus tööll alla 25 töövõtja, ka harvemini, kui ühe kuu järgi, kuid mitte harvemini kui 3 kuu tagant. Siin palus E. A. Koda jätta sisse ainult ühe normi, s. o. abiraha maksmine iga kuu järgi, sest rõhuv enamuse meie kontoreid, ärisid, büroosid, ühiskauplusi ja panku töötavad töövõtjate arvuga alla 25. Keskmistes ja väikekäitistes, nii tööstuse kui ka kaubanduse alal, kus töö- ja palgatingimused nii-kui-nii on halvemad kui suurkäitises, oleks lasteabiraha tasumine harvemini kui kord kuus ebaõiglane ja soodustaks põhjendamatu suurtööajaid.

Lasteabiraha makstakse kas Lasteabiraha Kassa poolt vahenditult või käitise valdaja kaudu.

Kui lapse vanemad on mõlemad samases teenistuses, mis annab õiguse lasteabiraha saamiseks käesoleva seaduse alusel, siis makstakse lasteabiraha ainult isa teenistuse järgi.

Sotsiaalministeeriumi eelnõus oli lasteabiraha maksmises järgmised normid: esimeselt lapselt 16 senti, teiselt lapselt 24 senti ja kolmandalt ning järgmistelt 32 senti tööpäeva eest. E. A. Koja ettepanek oli suurendada abiraha norme ja viia need tööpäeva aluselt kuu alusele ning tasuda esimeselt lapselt 6, teiselt 8 ja kolmandalt ja järgmistelt 10 krooni kuus.

Lasteabiraha Kassa asutatakse sotsiaalministri korraldusel. Kassal on juriidilise isiku õigused ja ta tegevuspiirkonnaks on Eesti Vabariik.

Lasteabiraha Kassa organiteks on nõukogu, juhatus ja revisjonikomisjon. Nõukogu koosneb 17 liikmest, mille koosseisust nimetab Sotsiaalminister 2, Majandusminister 1, Kaubandus-Tööstuskoja juhatus 3, Tööliskoja juhatus 3. Eraettevõtete Ametnikkude Koja juhatus 2, Ühistegevuskoja juhatus 2, Käsitööstuskoja juhatus 2, Mere-meeste Kodu juhatus 1 ja Sihtasutis „Eesti Lastekaitse“ 1. Lasteabiraha Kassa juhatus koosneb viiest kassa nõukogu poolt valitud liikmest. Liikmetest tuleb valida vähemalt 1 juhatuliige nende kandidaatide hulgast, keda esitavad valimiseks Tööliskoja

ja Kaub.-tööst. koja poolt Kassa nõukokku määratud nõukogu liikmed.

Lasteabiraha Kassa juhatus võib Kassa koosseisu kuuluvate käitiste valdajale kohuseks teha lasteabiraha maksmisega seosesolevate nimestikkude koostamise, abiraha väljamaksmise, teadete lasteabiraha saajaile edasiandmise ja neilt teadete kogumise ning muude abiraha maksmisega seosesolevate ülesannete täitmisel.

Lasteabiraha Kassa tulud moodustatakse esiteks lastemaksust, teiseks kassa varade ja ürituste tuludest ja kolmandaks — muudest sissetulekute. Tööstusliikude ja kaubandusliikude käitiste valdajad (omanikud) on kohustatud maksma Lasteabiraha Kassa heaks lastemaksu, milline võetakse käitise valdaja poolt ametnikele ja äriteenijaile maksetud töötasu alusel. Lastemaksu ei võeta neile töövõtjaile makstud töötasult, kelle töötasu ületab 250 kr. kuus. Lastemaksu iga aasta peale määrab kindlaks Sotsiaalminister kokkuleppel Majandusministriga. Lastemaksu tähtaja ja tasumise korra käitise valdajale määrab kindlaks kassa nõukogu.

Lasteabiraha Kassa varasid ja tulusid kasutatakse töövõtjaile lasteabiraha toetuste maksmiseks, rahvaarvu tõstmisega seosesoleva selgitustöö tegemiseks, rahvaarvu tõstmisega seosesolevate kulude katmiseks ja tarvi-

liikude tagavarakapitalide moodustamiseks.

Kaebused kassa juhatuse tegevuse kohta lastemaksu suuruse, arvutamise, mitte õieti sissenõudmine, kassa juhatuse poolt käitise valdajale tehtud korralduste suhtes ja muudes küsimustes esitatakse kassa nõukogule kuu aja jooksul arvates otsuse või korralduse teadasaamise päevast.

Töövõtjate lasteabiraha seaduse täitmise ja Lasteabiraha Kassa tegevuse üle teostab järelevalvet sotsiaalministeerium oma ametnikute kaudu, kellel on õigus igal ajal kassa asjaajamist revideerida ja seletusi nõuda. Kassa nõukogu otsused kuuluvad sotsiaalministri kinnitamisele. Sotsiaalminister võib taganeda kassa juhatuse, kui see on teovõimetu või kaldub kõrvale seaduse, põhikirja või järelevalve organi seadusliikude nõuete täitmisest.

Üldiselt tundub, et Töövõtjate lasteabiraha seaduse esialgse kava koostamisel on eeskätt arvestatud just tööstusliikude käitiste töövõtjatega, kuna vaimutöö tegijad olid jäetud osaliselt seaduse alla arvamata. Selles mõttes on Eraettevõtete Ametnikkude Koja kõige olulisemaks paranduseks just see osa, mis käsitleb nende vaimutöö tegijate kohta seaduse laiendamist, millised sotsiaalministeeriumi esialgse kava järgi olid seaduse alt välja jäetud.

Äriteenijast peaministriks

Stokholmi äri- ja kontoriteenijate ühingu 25 a. juubeliaktusele paluti kõnelema Rootsi peaminister Per Albin Hanson, kes alustas oma karjääri äriteenijana. Lugejad tutvugu tema aktuse kõne üksikute katketega, mis käsitles mälestusi äriteenija töö- ja elutingimustest siis, kui peaminister oli äris teenijaks. „Esimese jooksupoisikoha sain 12-aastasena. Sel ajal oli harilik, et vaese mehe lapsed saadeti kõrvaltööle enne kui oli lõpetatud kool. Töökohtadest siis ei olnud puudus, aga ajalehtede kuulutuse osa tuli lugeda läbi kiiresti, et jõuda esimesena töökohta soovima. Mina jõudsin Magnus Nilsoni segakauplusesse Malmös, milline kauples segakaubaga ja kohviga. Töötamine polnud puhkuse veetmine. Töö algas kell 8, kuid jooksupoiss pidi olema kohal tund varem, et pühkida äriruume ja harjata äriteenijate töökuubesid ja saapaid, sest äriteenijad olid siis tööandja juures pan-

sionis. Kodu asus ärist $\frac{3}{4}$ tunni kaugusel. 4 kroonine palk nädalas ei lubanud teha üleliigseid kulutusi liiklemisel ja nii tuli hommikul kella 6 ajal teele asuda. Minu ülesandeks oli kohvi praadimine ja jahvatamine ning linnas ringi jooksmine. Söömaaegadest ei tohtinud jooksupoiss midagi teada. Tuli otsida sobiv hetk, et närida oma kaasatoodud või teistelt antud rasvapirukat. Nii kulus päev kuni äri suleti kella 8 ajal ja $\frac{3}{4}$ tunnise jalgsimatka järgi soe õhtueine tõi rahulduse.“

„14-aastasena mõtles isa mind panna rätsepa juurde õppima, kuid sattusin siiski ärialale ühiskauplusesse. Vanem vend oli mul ühiskaupluse Pan'i juhatuse liige ja see sokutas mind ärisse. Sain eeslinna abikaupluse nooremaks müüjaks, ühtlasi sooritades ka jooksupoisitoid 20-kroonise kuupalga eest. Kaastöolistena oli mul kaks südamlitku neidu. Tundsin ainsa mehena äris suurt vastutust. See

Ventilatsioon äri- ja kontori ruumides

Uno Vardi

Äri- ja kontoriruumide ventileerimine ehk õhutamine on kindlaks määratud „Äride ja kontorite töötervishoiu määruse“ (RT 1938, 106, §§ 15, 16 ja 17 eeskirjadega, mis normivad ventilatsiooniküsimuse järgmiselt:

„§ 15. Töörume peab õhustatama värske õhuga sel määral, et süsihappegaasi sisaldus tööruumis olevas õhus ei tõuseks üle 0,1% mahu järgi.

§ 16. Kui loomulik ventilatsioon käesoleva määruse § 15 toodud nõudeid ei rahulda, peab ruumide õhustamist teostatama mehaanilise ventilatsiooniga.

§ 17. Ruumide õhustamiseks kasutatavad avad peavad olema säärase ehituse ja asetusega, et ruumide õhustamine ei tekita ruumis tõmbetuult ja väljast ruumi langev õhk ei lange avasid läbides otse ruumis töötajatele.“

Äride ja kontorite töötervishoiu määruse eeskirjades on kolm normi ventilatsiooni normimiseks: 1. tööruumi õhu süsihappegaasi sisaldavuse ülemmäär, 2. loomuliku ventilatsiooni võime ja 3. õhu liikumise suund, kusjuures ei tekiks tõmbetuult ja õhuvoolus ei langeks ruumis töötajatele.

Kuna süsihappegaas on alatiseks

õhumürgistajaks kõigis kinnistes ruumides, siis peatume selle gaasi juures pikemalt ja vaatame, kuidas satub see mürggaas õhku.

Harilik puhas välisõhk koosneb järgmistest ainetest: Hapnikku 20,94%, lämmastikku 78,40%; argooni, krüptooni, neoni, kseooni ja heeliumi 0,63%; süsihappegaasi 0,03%.

Kui nüüd loomuliku õhk mõnesugusel põhjusel sisaldab süsihappegaasi (CO₂) üle 1%, siis muutub õhk täiesti mürgiseks, mis selles õhus viibija inimese juures kutsub esile haigusnähted, ja sellele järgneb lämbumissurm. Süsihappegaasist mürgistatud inimene tunneb peavalu ja pööratust, kohinat kõrvades, nagu jooanud olekut ja südame tegevuse nõrgenemist, millele järgneb minestus.

Süsihappegaas kui väga mürgine aine satub õhku hingamise ja põlemise produktina. Täisealine inimene teeb ühes tunnis 960—1020 hingamist ja kopsust läbikäiva õhu hulkk on keskmiselt 0,4 kuupmeetrit, mis pärast väljahingamist sisaldab 4—6% süsihappegaasi. Valgusainete põlemine annab keskmiselt järgmisel hulgal süsihappegaasi:

positsioon kohustas mind kõvasti pihku haarama kotisuid, võipütte ja petrooleumivaate. Mina vastasin ka äri välise korra eest, mis peagi viisid nüüdisajale sarnanevate sõjapidamisteni, kus sõda ei kuulutata, vaid antakse kohe pihta. Pean tunnistama, et olin kallaletungija. Poisid tänaval, milles asus meie kauplus, tundsid tüdrukute tõttu elavat huvi kaupluse ukse vastu. Nende mäng ja askeldamine segas asjaajamist ja minu ülesandeks jäi teha poistele selgeks, et ukсед ei kuulu neile.

Asjatu sõnelemise järgi tuli tarvitada vägi-valda. Valisin pehmema viisi — suure kannu külma vett. Mõju oli suurepärane. Ukсед olid puhtad. Tekkis pikk sõjaseisukord, mida ei kuulutatud kunagi lõppenuks. Sõjaseisukorra lõpetas minu üleviimine peakaupluse. Enne seda olin õppinud müüja vajalikud teadmised ja võtted, kaubateaduse, tutetegemise, kottidesidumise ja pakkimise alal. Mingisuguseid märkusi ma ei ole saanud. Põhjusest ei olnud minu teada küll puudust, näit. ühel laupäeva õhtul jäin keldrisse si-

rupisse kinni, sest siirupi tünni ava oli jäänud korkimata ja magus oli valgunud põrandale või jällegi kui kord nõudsin hektoliitri kohvi eest 20 krooni. See viimane eksitus juhtus ühel kuunal suvepäeval, kui olin üritanud janu kustutada klaasi veiniga, mida sel ajal müüdi segakauplustes. Meil müüdi ka šampanjat ja usun kindlasti, et olin maitsnud sedagi enne kui astusin karskusseltsi.“

„Minust aga ei saanud kunagi head äriteenijat. Iseloomulik vastumeelsus ei lubanud kanda suurt vastutust. Ei sellepärast siiski muutunud mu elurada. Äriteenija kutse tõenäoliselt ei olnud vangistanud minu hinge. See igatses mujale. Minul oli suurem isu kirjutada ajalehtedesse kui palgaraamatusse.“

„Minu huvid ja harrastused siirdusid siis muudele aladele. Aga vana äriteenija on rõõmuga näinud, kuidas teistel äriteenijail on nende ettevõtted paremini õnnestunud ning viinud ärialal töötavad palgalised oma olukorra õigele käsitlemisele ja valinud nüüdisaegsed võtted saavutatud edu kaitseks ja töötingimuste parandamiseks.

1 kg petrooleumi lambis põledes 1,57 m³
1 kg steariinküünlaid põledes 1,42 m³
1 kuupm. valgustusgaasi põledes 0,57 m³

Kui nüüd ruumi õhuhapniku loomulik hulk on kahjulikkude gaaside hulga suurenemisega vähenenud, siis see viga tuleb kõrvaldada õhu ventileerimise teel. On leitud, et ruumi õhu värskendamiseks iga ruumis töötava isiku kohta on vaja kontoris ühes tunnis värsket välisõhku 30—40 kuupmeetrit.

Tarvismineva hapniku küllase õhu saavutamine tööruumides on töötavishoiu suurimaid ülesandeid. Selle eesmärgi saavutamiseks on loodud

mõju loomulikule ventilatsioonile: tuul rõhub tuulepoolest seinast õhku sisse, kuna vastasseina kaudu õhk väljub.

Loomuliku ventilatsiooni läbi vahetatud õhu hulka ei saa täpselt kindlaks teha, sest sellele avaldab mõju temperatuuride vahe, tuule kiirus ja hoonete poorsus kui ka muu ehituse tihedus. Loomuliku ventilatsiooni juures meie oludes täitub ruum ühe tunni jooksul 1/2—1 kord.

Tööruumide õhu seisukorra uurimisel mõõdetakse tööruumi maht kuupmeetrites, kusjuures siis saadud kuupmeetrite arv jagatakse samas ruumis töötavate inimeste arvuga ja saadud arv

Ä. K. L. nõukogu koosolekust osavõtjad.

Istuvad aasakult: R. Palandi (Tallinn), V. Valter (Pärnu), K. Tammer (Tallinn), F. Korrovits (Tallinn), V. Tehve, R. Palmer (Tallinn) ja Ed. Pärn (Narva). Seisavad vasakult: V. Kärt (Viljandi), M. Vestung (Paide), Heinsoo (Pärnu), A. Nagel (Tartu), M. Esmann (Viljandi), V. Viin (Tallinn), H. Krause (Tallinn), A. Sarap (Narva), A. Kukemelk (Tartu), H. Meister (Rakvere), A. Matti (Tallinn), J. Laksberg (Petseri), J. Kasak (Tartu), A. Kruuk (Tallinn) ja J. Tints (Tartu).

ja imedes tekitab ruumis hõrendatud õhu ja sellega kergendab värske õhu juurevoolu.

Ventilaatori pesakoha valikul tuleb silmas pidada õhku halvendavate ainete erikaalu. On õhku halvendava gaasi erikaal suurem loomulikust õhu erikaalust, siis halvendatud õhk langeb põrandale lähemale ja ventilaatori pesa otstarbekam asukoht on sel korral põranda läheduses.

Imejad ventilaatorid täidavad oma ülesande korralikult, kui loomulikust ventilatsioonist kõrvaldamata õhu hulk ei ole kuigi suur; on aga väljaimetava õhu hulk suur, siis peab niisama palju värsket õhku tungima ruumi, milleks loomulikud sissepääsu teed, urved ja praod osutuvad kitsaiks, ning õhupuhas- tuse selle menetlusviisi juures osu- tub puudulikuks.

Imevate ventilaatoritega õhupuhas- tuse üheks puuduseks on see, et välja- imetud õhu asemele ruumi loomuliku ventilatsiooni teel tungiv õhk osutub

juba enne rikutuks. Kunstlikult suu- rendatud võimega tungib õhk läbi põ- randapragude ja isegi läbi kontoriruu- midena kokkuehitatud käimlate, tuues kaasa põradapragude vahel mädane- vaist jättest kui ka käimlaist gaase.

Teiseks veaks selle süsteemi juures on, et ruumis olev õhk ei liigu ühtla- selt. Ruumis tekivad õhuvoolud, mis algavad uste juurest ja lõpevad venti- laatori pesas, kusjuures siseseinte läheduses toimub õhu tsirkulatsioon aeg- lustatult. Sellega ühenduses tekivad ruumi õhumassis saarekesed, kus õhu- puhastus sünnib aeglaselt ja halb õhk jääb kauemaks sinna peatuma.

Teine õhupuhas- tuse süsteem seisab selles, et mehaanilise jõuga töötav ventilaator surub vastavate kanalite kaudu värske õhu ruumi. Ruumis olev rikutud õhk leiab endale loomuliku ventilatsiooni juures näidatud väljapää- su. Kui väljavoolavale õhule loomuli- kud väljapääsuteed kitsaks jäävad, siis suurendatakse väljapääsuteid lihtsate õhuklappide avamisega.

Suruva ventilaatoriga õhupuhastusel kanali süsteemi juures esineb palju vähem puudusi. Üheks puuduseks võiks vahest nimetada, et külmal ajal sisse-surutud õhk oma madala temperatuuriga ruumi temperatuuri vähendab. Kuid peab ütlema, et see viga on kergeti kõrvaldatav.

Kõige paremaks ja praktilisemaks õhupuhastuse sisseseadeks loetakse seda süsteemi, kus on tegevusse rakendatud nii imejad kui ka surujad ventilaatorid, mis vastamisi asetatult kõrvaldavad eelpoolnimetatud puudused. Seejuures on täiesti võimalik kõlbmatuks muutunud õhku nõuetaval määral vahetada. Selle süsteemi juures tuleb pidada silmas seda, et mõlemad ventilaatorid töötaksid ühesuguse rõhumisega ja et külmal ajal oleks sissesurutav õhk teatava määranj soojendatud, nii et ta ruumi temperatuuri ei langetaks.

Tõmbetuule kahjulikkus on välditav, kui mehaanilise jõuga töötav ventilator paigutatakse nii, et töötajad ei asuks otsejoones ventilaatori pea ja ukseavause vahel.

„Äride ja kontorite töötervishoiu määruse“ § 15 eeskirjades on ventilatsiooni normimiseks võetud maksimaalse süsihappegaasi CO₂ protsentuaalne hulk ruumis olevas õhus; see ei tohi olla üle 0,1%.

Süsihappegaasi hulga kindlaksmääramine ruumides on üks raskemaid toiminguid. Täpselt võib määrata süsihappegaasi hulga kindlaks õhuanalüüsi teel sellekohaste instrumentidega. Süsihappegaasi hulka võib küllastunud lubjavee abil määrata — ta teeb selge lubjavee sogaseks. Aspiratori abil imetakse lubjaveest ruumis olevat õhku. Sellest lubjaveest süsihappegaas läbi minnes ühineb lubjaga ja tekitab süsihapu kaltsiumi CaCO₃, mis sadestub põhja. Seda tuleb kuivatada ja kaaluda. Saadud andmeist arvutame süsihappegaasi % õhus:

$$V_{CO_2} = \frac{44 \cdot 10^4 \cdot x}{0,00196 \cdot 10^6 v'} = \frac{44x}{0,196v'}$$

x — reaktsioonil leitud CaCO₃ hulgrammides.

v' — aspiratori maht liitrites.

Et õhuanalüüsi tegemisega süsihappegaasi hulga kindlaksmääramine on võrdlemisi tülikas ja aegaviitev, siis tuleks leida menetlusviis süsihappegaasi hulga kindlaksmääramiseks kontoriruumides.

Süsihappegaasi hulka teatavas ruumis saab ka umbkaudselt (ca) arvutamise teel matemaatiliselt kindlaks määrata teadlaste poolt antud normide abil, kusjuures tuleb aluseks võtta: 1. tööruumi maht kuupmeetrites, 2. loomuliku ventilatsiooni võime, 3. ruumis töötajate arv ja eelpooltoodud teaduslikud arvud.

Näitena olgu alljärgnev arvutus mingist vabalt võetud kontoriruumist:

1. Töötoaruumi suurus kuupmeetrites (6.10.2,75) 165 m³.

2. Ruumi seinad ja lagi kaetud õlivärviga, mis annab loomuliku ventilatsiooni võime ühes tunnis ½ korda; s. o. ruum täitub värse õhuga läbi seinte ja põranda ühes tunnis ½ korda, millest juba loomuliku õhu koosseisu järgi on 0,03% ehk 0,03 m³ süsihappegaasi.

3. Töötajaid on ruumis 10, kelledest igaüks hingab tunni jooksul 0,4 m³ õhku läbi, mis sisaldab 5% süsihappegaasi, s. o. 0,02 m³; kõik kokku 0,2 m³.

Allpooltähendatud valemi järgi arvutades esimese töötunni lõpuks selle tööruumi õhu süsihappegaasi CO₂ sisaldavuse % 0,12, mis on määruste poolt lubatud normist 0,025 ehk 25% suurem. Tähendab, selles ruumis on paramatult vaja kunstlikku ventilatsiooni.

$$CO_2\% = \frac{2 \cdot n}{k \cdot v} + 0,03 - \frac{2 \cdot n}{k \cdot v \cdot \text{ekt}}$$

v — tööruumi maht kuupmeetrites; n — töötajate arv; k — loomuliku ventilatsiooni võime; e — loomulikude logaritmid alus ja tema väärtus on 2,27; t — tööaeg arvestamismomendini.

Seitsmenda töötunni lõpuks samas tööruumis on süsihappegaasi % juba 0,265; s. t. CO₂% on ületanud määrustes lubatud normi 165% võrra. See tööruum varustatult AEG 200 mm labidasventilaatoriga, siis selle tööruumi õhu CO₂ on seitsmenda töötunni lõpuks 0,065% ehk 65% lubatud normist.

Tekib küsimus, mitu töötajat võivad näiteks töötada eelpoolnäidatud ruumis loomuliku ventilatsiooni juures, ilma et seitsmenda töötunni lõpuks süsihappegaasi CO₂% tõuseks üle lubatud normi, milleks on 0,1%. Arvutades saame, et selles ruumis võib töötada 3 töötajat.

Kui sama ruumi seinad on kaetud tapetiga, siis selle ruumi loomuliku ventilatsiooni võime on 0,75. Selles ruumis võib töötada 5 töötajat, ilma et seitsmenda töötunni lõpuks CO₂% tõuseks üle lubatud normi — 0,1%.

Nagu nähtub on need arvutused tehtud kontoriruumide kohta. Äiruu-

mide kohta ei saa neid arvutusi teha, sest äriruumides on pidev liikumine välisustest, mis igakord toob ruumi suured hulgad värsket puhast välisõhku.

Ärides ja kontorites ventilatsiooni normimise järelevalvet teostavad töökaitse-ametnikud. Äride ja kontorite töötervishoiu määruste rikkujaid võetakse vastutusele töökaitse-ametnikku-

de poolt Kriminaalseadustiku § 350 eeskirjade järgi.

§ 350. Tööandjat või tema asetäitjat, kes on süüdlane selles, et ta ei täitnud seaduse või sundmääruse eeskirju, mis antud töövõtjaile tööaja või puhkeaja kohta või töövõtjate tervise või julgeoleku kaitseks, karistatakse: arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle saja krooni.

Masin tõrjub kõrvale vaimse tööjõu

Ameerika on saanud kuulsaks oma büroomasinate poolest. Kõikjal kontorites ja büroodes tõrjub masin inimtööjõu kõrvale. Ratsionaliseerimine ja mehaniseerimine ähvardab võtta ennekuulmatu ulatuse ka vaimse tööjõu väljatõrjumise alal.

Lisaks kõigile eelmistele sensatsioonidele büroomasinate alal on ameeriklased leiutanud uue, elektri jõul töötava büroomasina, mis kannab „Iso-graphi“ nime. See uus arvestusmasin töötab äärmiselt kiirelt ja kiirus ning täpsus on ameeriklastele eriti tähtis. Peale liitmise, lahutamise, korrutamise ja jagamise, võimaldab uus leiutis lahendada ka kõige keerulisemaid matemaatilisi tehinguid. Masin lahendab isegi mitmesuguseid differentsiaalvõrrandeid.

Üks selline imemasin on võetud tarvitusele New Yorgis Belli laboratooriumis ning see lahendab võrrandeid üheksa tundmatuga. Uued masinad sooritavad saja või tuhande kontori-preili töö. Ameerikas pannakse suurt rõhku sellele, et arvestusmasinad võtavad matemaatikutelt nüüd nende senise „tuima orjatöö“ ning neil on võimalus pühendada end sügavamatele probleemidele, säästes võrratult palju aega.

Samal ajal aga tõuseb küsimus, mitme saja või tuhande kontori-preilile maksab uus leiutis töökoha. Ameerikas on 10-miljoniline töötute armee muutunud alaliseks nähteks. Ka parima majandusliku konjunktuuri juures ei suudeta tõlt vallandatud hulki enam tegevusse rakendada. Eesõeldu ei maksa mitte ainult kehalist tööd, vaid ka vaimset tööd tegijate kohta.

Peale selle tuleb arvestada Ameerikas lühendatud tööajaga. Terves reas tööstusharudes on, nii vabrikutes kui ka kontorites, lühendatud tööaega 44-le, 40-le ja isegi 36-le tunnile nädalas.

Eestoodud paarist näitest jätkub, et iseloomustada praegust tehnilise arengu suunda, mille tulemuseks on tulevikus paratamatult uus tööaja lühendamise.

Tööaja lühendamine osutub vajalikuks selles mõttes, et olemasolevat vaimset töövõtjate hulka hoida tööprotsessis. Tööpuudus Ameerikas on võtnud gigantsed mõõdud ja pool osa rahvastikust ei saa ka töötuks jätta.

Tööaja lühendamisega kõige lähemas seoses on palga küsimus. Kui tööaeg lühendatakse nädalas näiteks 48-lt tunnilt 40 tunnile, siis peab vastava töövõtja nädalateenistus jääma endiseks. Vastasel korral langeb ta elatistase ja tarbimise kokkutõmbumine suuremas ulatuses annab end rahvamajanduses kohe tunda.

Et kriisi vältida, selleks tuleb kõiki uuenduste teostamisi ette võtta teatud kaalutlustega, et vältida järske ja suureulatuslikke murranguid.

Seega ei taheta siinkohal öelda, et töövõtjatel tuleks igasuguste tehniliste uuenduste vastu olla, kuna need kitsendavad vaimse tööjõu tarvitamist moodsates tööjõutõhusates ettevõtetes. Tehnilised uuendused kergendavad suurel määral tööaja ja tööjõu säästmist, kuid kõigi uuenduste tarvitusele võtmine peab sündima nii, et see ei häiriks rahvamajandust ega halvendaks palgaliste töövõtjate elatistaset.

Äride ja kontorite töövõtjate palgaline puhkus

I. R.

Äride ja kontorite töövõtjate palgaline puhkus, mis varem oli ainult tavaõiguslikult säätitud, leidis seadusandliku korralduse 1938. a. Äride ja kontorite töökorralduse seaduse §§ 12—13, s. o. ligi neli aastat hiljem kui tööstustöölise palgaline puhkus.

Palgalise puhkuse mõiste on võrdlemisi uus, sest alles maailmasõja lõpust alates osutab palgaline puhkus ühes või teises ulatuses suuremat levikut ja seadusandlikku korraldamist. 1936. a. rahvusvaheline töökongress võttis vastu sellekohase konventsiooni. Täna on palgaline puhkus, kas kõigi töövõtjate suhtes või osaliselt, enamikus riikidest teostatud. Palgalise puhkuse nii kiiret ja ulatuslikku levikut on soodustanud väga kaaluvad sotsiaalpoliitilised, kaasaarvatud ka tervishoidlikud tegurid, millised on üldiselt tuntud ja milliste juures ei tarvitse pikevalt peatuda. Sotsiaalpoliitiliste kaalutluste kõrval aga tulevad arvesse ka rahvamajanduslikud. On tähele pandud, et palgaliste puhkuste kestel puhkusele olivad lasevad liikvele rohkelt raha, mis majanduslikku käivet elustab ka neil aladel, millised normaalselt on väikesed.

Palgalise puhkuse all mõistetakse töötaja vabastamist teatud ajaks töökohustusest, ilma et sel ajal katkeks palgalepinguline vahekord. Palgalise puhkuse mõistes sisaldub järelikult kaks elementi, nimelt, esiteks, töövõtja vabastamine töökohustusest teatud ajaühikuks ja teiseks, töölepingulise suhte katkematus, mis järgneb teenistustasu edasisaamise õigusest, sest teenistustasu edasisaamise õiguse eelduseks on teenistuslepingu edasikestmine.

Töövõtja vabastamine teatud ajaühikuks töö kohustusest tähendab töövõtja mitteviibimist selle aja kestel tööandja käsutuses. Järelikult puhkuse ajal töövõtja ei ole kohustatud töötama või olema töövalmis ja võib seda aega kasutada oma äranägemise kohaselt.

Töölepingulise suhte katkematuses sisaldub omakorda kaks tunnust. Töölepingulise suhte katkematus tähendab esiteks töövõtja õigust saada palka edasi. Seadus ütleb, et „puhkeajal saab töövõtja teenistustasu edasi“, (§ 12) ometi ei määritle seadus, mida antud juhul mõista teenistustasu all. Teenistustasu ise võib olla rahatasu või natura- (bonus) -tasu. Kuna mõlema tasu liigi vahel ei ole vahet nende juriidilise iseloomu mõttes, siis tuleb asuda seisukohale, et palgalise puhkuse ajal töövõtja saab edasi nii hästi raha- kui ka naturapalga, või viimase väärtuse rahas.

Teenistustasu ise võib esineda aja- või tükipalga näol. Ajapalgale lisaks võivad tulla mitmesugused abirahad (nt. perekonnaabirahad) ja perioodilised toetused, mida maksatakse samal alusel kui ajapalka. Ajapalk mõõtab nimelt töötatud ajaühikute järgi, tükipalk aga saavutatud tööjõudluse järgi. Ärides ja kontorites tükipalk esineb ainult

erandlikult ja sellepärast tükipalga edasisaamine ei evi erilist praktilist tähendust. Aja- või tükipalga edasisaamisel võib võtta lähtekohaks järgmise põhimõtte.

Kuna palgalise puhkuse ajal palgalepinguline vahekord tööandja ja töövõtja vahel kestab muutumatult edasi, kõigi õiguste ja kohustustega, millised sellest vahekorra järgnevad, selle erandiga, et töövõtja on vabastatud palgalise puhkuse ajal töötamise kohustusest, siis võibki tõsitada, et töövõtja saab palgalise puhkuse ajal edasi kõik need tasud, mida ta normaalselt sel puhul saaks, kui ta töötaks palgalise puhkuse ajal.

Mõisteliselt kuulub seega edasisaamisele kogu ulatuses ajapalk ja ajaühikute alusel mõõtvavad abirahad ja palgalisad, kogu selle aja eest, mil töövõtja oleks pidanud normaalselt töötama palgalise puhkuse ajal.

Mis puutub tükipalga edasisaamise, siis tuleb küsimus lahendada samast põhimõttest lähtudes. Kuna aga ei ole täpselt teada, kui palju töövõtja oleks võinud tükitööga palgalise puhkuse ajal teenida, kui ta sel ajal oleks tegelikult töötanud, siis on võimalik seesugusel korral teenistustasu suurust palgalise puhkeaja eest määritleda lähtudes põhimõttest, kuipalju töövõtja normaalselt, eelduste kohaselt, nt. arvestades tema seniseid töötulemusi oleks teeninud. Sel juhul on tegemist igakordse fakti küsimusega (nn. quaestio facti) ja ette kindlat lahendust siin on vaevalt võimalik anda.

Eelnevalt oleme vaadelnud juhtumeid, mil töövõtja töötab ainult ajapalga või ainult tükipalga alusel. Kuid võivad esineda ka juhtumid, mil töötaja töötab aja- ja tükipalga alusel. Kui töövõtja töötab kindlalt määritletud aja ajapalga ja osa kindlalt määritletud tööaega tükipalga alusel, siis arvutatakse teenistustasu kummagi aja kohta eraldi, vastavalt ülaltoodud põhimõttele. Kui aga töövõtja töötab aja- ja tükipalga alusel nii, et ei ole varem määritletud aeg, mil ta on kohustatud töötama aja- ja millal tükipalga alusel ja oleneb vähesti tööandja suvast, kas ta rakendab töövõtja aja või tükipalga alusel tööle, siis oleneb ka tööandja suvast, kas ta maksab palgalise puhkuse ajal teenistustasu edasi aja- või tükipalga alusel.

Mis puutub jätkuvalt ületunnitasude edasisaamise, siis ületunnitasusid normaalselt edasi ei saa, sest ületundide tegemine on suhteliselt vabatahtlik ja nad olenevad normaalselt igakordsest vajadusest. Ainult seesugusel erandlikul juhul, kui töövõtja on võtnud endale kohustuse teatud kindlatel päevadel teha kindel arv ületunde (nt. äriteenijad juhtudel, mil kauplemine on pühapäevadel, pühadel ja puhkepäevadel lubatud), võetakse seesuguste ületundide tasu arvesse palgalise puhkuse ajal edasisaadava teenistustasu arvutamisel. Eelnevalt seisukohalt tuleb ka täpsustada minu ja V. Tehve raamatus „Äri-

de ja kontorite töökaitse“, lk. 31 avaldatud seisukohta.

Teenistustasu hulka kuuluvad ka ja järelikult võetakse arvesse palgalise puhkuse ajal edasisaadava teenistustasu arvutamisel preemiad ja gratifikatsioonid, kui töövõtjal oli tekkinud nendele teenistuslepingu, kokkuleppe või tööandja lubaduse põhjal nõudeõigus. Järelikult palga või teenistustasu mõiste alla ei käi juhuslikud tasud (preemiad ja gratifikatsioonid), kui neid tööandja annab oma ühekülgsel äranägemisel ja töövõtjal ei olnud nende peale nõudeõigust.

Teiseks, töölepingulise suhte katkematus tähendab, et palgalisel puhkeajal tööleping ei või lõppeda, vaid peab edasi kestma. Küll aga võib palgalise puhkuse kestel töölepingut üles öelda, samuti võib palgaline puhkus langeda lepingu ülesitlemise tähtaja jooksule. Võiks teenistusleping lõppeda palgalise puhkuse kestel, siis oleks palgalist puhkust antud ainult osaliselt, kuni lepingu lõppemise päevani, sest sealt edasi pole enam tegu palgalise puhkusega, kuna lepingu lõppemise järgi pole enam võimalik saada palka edasi, vaid võib saada üksnes eelneva aja eest saamata jäänud palka. On järelikult tööandja lubanud töövõtja palgalisele puhkusele ja töövõtja omandanud juba konkreetse õiguse palgalisele puhkusele, millest tööandja ei saa enam ühekülgselt taganeda ja tööleping ähvardab lõppeda palgalise puhkuse ajal, siis tuleb eeldada, et leping pikeneb automaatselt palgalise puhkuse lõpuni, ühes kõigi järeldustega sellest asjaolust.

Palgalist puhkust tuleb anda katkestamatult ühes osas. On puhkeajaga politatud, siis ei saa lugeda tööandjat täitnuks oma kohustust palgalise puhkuse andmisel töövõtja suhtes ja töövõtjal tekkitab õigus 1. oktoobrile järgneval palgamaksupäeval saada saamata jäänud puhkeajale vastava palga lisana.

Palgalise puhkuse saamise eelduseks on vahetpidamata teenimine samas käitises. Vahetpidamata teenimine all tuleb mõista töövõtja vahetpidamatut teenistuslepingulises vahekorras olemist tööandjaga, kusjuures äri või kontori omaniku või valdaja vahetus ei mõjуста töövõtja õigust puhkeajale. Vahetpidamata teenimisest tuleb kindlasti eraldada faktiliselt katkestamata töötamise mõiste. Käesolevat seisukohta tuleb rõhutada seda kindlamini, et faktiliselt katkestamatu töötamine aja jooksul, mis annaks õiguse palgalisele puhkusele, ei ole füüsiliselt üldse võimalik. Kui aga asuda seisukohale, et faktiliselt katkestamatu töötamise all tuleb mõista ainult töötamist kogu selle aja kestel, mil töövõtja selleks lepingu või sisekorramääruste järgi kohustatud, siis ei ole eeskirjadel, mis palgalise puhkuse andmist sätivad, üldse mõtet, sest seesugune katkestus oleks juba olemas, kui tööandja ei annaks meelevaldselt tööd ajal, mil töövõtja selleks kohustatud. Eelnev seisukoht ei ärataks üldse kahtlust, kui seaduse § 13 lg. 1, erinevalt § 12-st vahetpidamata teenimise asemel ei räägiks „katkestamata töötamisest“. Eeltoodud kaalutlustel tuleb aga ka § 13 lg. 1

tähendatud katkestamatu töötamise all mõelda nimelt katkestamatut teenimist, seda enam, et § 13 lg. 1 esineb ainult teatavas mõttes tsiviilsanktsioonina § 12-le ja rakendub koos § 12-ga selles toodud eeldustel.

Kuna palgalise puhkuse saamise eeldusena on oluline vahetpidamata teenimine samas käitises, siis järelikult ei mõjуста töövõtja palgalise puhkuse õigust asjaolu, et ta osa nõutavast asjast on vahetpidamata teeninud sama käitise kontoris, osa saama käitise äris, (kaupluses, laos). Pikema puhkuse saamisel on oluline vaid, et töövõtja oleks puhkuse saamisel kontoriteenija.

Palgalise puhkuse pikkus on erinev äri- ja kontoriteenijail. Äriteenijad saavad palgalist puhkust peale üheaastast teenistust vähemalt kaks nädalat, kontoriametnikud peale üheaastast teenistust vähemalt kaks nädalat, peale kolme aastast teenistust vähemalt kolm nädalat ja peale viieaastast teenistust vähemalt neli nädalat. Puhkeajaga võib saada igal aastal ajavahemikul 1. jaanuarist 1. oktoobrini, kuid töövõtja või tööandja kokkuleppel võib puhkeajaga saada ka muul ajal.

Kui töövõtja teenistusaasta tähtub küll enne 1. oktoobrit, kuid nii lühikest aega enne 1. oktoobrit, et 1. oktoobrini ei ole enam võimalik palgalist puhkust anda, siis, arvesse võttes asjaolu, et puhkus tuleb kogu ulatuses ja katkestamatult anda nii, et puhkuse kasutamine lõpeks hiljemalt 1. oktoobriks jääb töövõtja vastaval aastal palgalisest puhkusest ilma. Vastava teenistusaasta täitumine peab olema toimunud hiljemalt 1. septembriks. Töövõtja lahkumisel teenistusest enne 1. oktoobrit, kui tööandja ja töövõtja kokkuleppe kohaselt ei olnud töövõtjal tekkinud õigust puhkuse saamiseks juba enne lahkumist, ei ole töövõtjal õigust saada palgalist puhkust selle aasta eest mil lahkumine toimus, sest nõudeõigus tekib alles 1. oktoobril. Teisiti on küsimus lahendatud Tööstustööliste palgalise puhkeaja seaduses ja määruses.

Puhkusele laskmisest teatab tööandja töövõtjale vähemalt kaks nädalat ette. Teatamisega puhkusele laskmisest tööandja poolt, tekib töövõtjal õigus konkreetsele palgalisele puhkusele ja tööandja ei saa sellest enam ühekülgselt taganeda.

ERAMETNIKUD

tellige endale 1940. a.

E. A. KOJA TEATAJA

milline ilmub 6 korda aastas ja maksab ainult 75 senti aastakäik. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma lisamaksuta. Tellimisraha võib tasuda ka Koja posti jooksval arvele nr. 700.

Ametnikkude korteriolud

J. Mihkelson

Büdzeti uurimuse andmete järgi on R. Villem koostanud brošüüri, kus peale tööliste korteriolude käsitatakse ka ametnikkude korteriolusid, kuigi ainult riigi ja omavalitsuse teenistuses seisvate omi. Sellele vaatamata annavad toodud andmed ligikaudse pildi ametnikkude korterioludest üldse. Vaatlusele on võetud 85 ametnikekorterit 1937. a.

Üldkokkuvõttena võib öelda, et ametnike korterid on ühe eluruumi võrra töölise omast suuremad. Siinjuures on arvestatud peamiselt väiksemapalgaliste ametnike kortereid. Seitsmel juhul kümnest on ametnike korterid kahe või kolme eluruumiga ja keskmiselt 27—35-ruutmeetrilise põrandapinnaga. Elektrivalgus on igas korteris, kuna vesivarustus on kolmes korteris neljast ja korteris olev veeklosett igal teisel korteril. Ka väljaspool korterit asuvad klosetid on enamasti veega varustatud. Puuduste all kannatavate ametnikkude korterite arv pole üldiselt suur — niiskuse, külmuse ja remondivajaduse all kannatab ümarguselt alles iga seitsmes korter. Loomuliku valgustuse juurepääsu võimalused on üldiselt rahuldavad.

Sellises ametnikukorteris elab 3,3—3,8 isikut korteri ja 1,7—1,3 ühe eluruumi kohta, kusjuures igal ühel neist on kasutada 8—9 ruutmeetrit põrandapinda ja 26—29 kantmeetrit elamisruumi. Sellega on ametnike korterid paremas olukorras kui töölistekorterid.

Korteriolusid lähemalt vaadeldes selgub, et üheksa kümnendikku ametnike kortereist asus esimesel ja teisel majakorral, kuna üks kümnendik asus kolmandal korral või kõrgemal. Keldrikorral ametnikekortereid ei olnud (muidugi vaatlusaluste hulgas). 75% ametnike kortereist olid 1—3 eluruumiga ja ülejäänud 4—5 eluruumiga; 3 eluruumiga kortereid on 41,2%. Loomulikuks peetakse, et iga korteris elav isik oleks varustatud ühe eluruumiga. Keskküttega oli varustatud kõigest 5 korterit 85-est, sellega ei mängi keskküte ka ametnikekorteris nimetamisväärselt osa. Omaette vann oli vaid 9 ametnikekorteris ja needki korterid olid ametasutiste poolt oma ametnikele ehitatud majades või korteripidaja omanduses olevais kortereis „Oma Kolle“ jne. Kuigi viimaseil aastail Tallinnas ehitatud majades on ligikaudu kolmandik kõigest kortereist varustatud omaette vanniga, siis on sel-

laste korterite üürid niivõrd kõrged, et need keskmisile ametnikele ja töölisile jäävad kättesaamatuks.

Kõik üheruumilised ametnikekorterid olid hoopis ilma veeklosetita. Kaheruumilistest korteritest omasid vaid veerand sellase kloseti, kuna kolmeruumilistest seitse kaheksandikku. Kuigi ühe eluruumiga ametnikekorte- reist veerand omab kuivad klosetid ja selle- seid leidub vähesel määral ka teistes korteriliikides, on siiski üheksa kümnendikku amet- nike väikekorte- reist (s. o. 1—3 eluruumiga) varustatud veeklosetidega, milledest kuus kümnendikku asub korteris.

Tervishoiunõudeile vastav korter peab ole- ma kuiv, soe ning valguse- ja õhurikas. Amet- nike kortereist olid küllalt niiskeid: kahe- ruumilistest 16,7% ja kolme- ning enamruumilistest alla üks kümnendik.

Külmad olid 25% kaheruumilistest korterit- est — kõigest liikidest kokku oli külmi korte- reid 17,6%. Kuna puudused ilmnisid ka suu- remate korterite juures, siis tuleb sellest järeldada, et suuremad korterid vaid siis muutuvad vähemapalgalistele kättesaadavaks, kui nad puuduste tõttu suurema maksuvõimega kodanikele pole vastuvõetavad. See väide leiab tõestust ka loomuliku valgustussüsteemi juu- res. Remonti vajas iga kuues kaheruumiline korter ja iga seitsmes kolmeruumiline. Siin- juures on eluruumide hulka arvatud ka köök — seega koosneb kahe eluruumiga korter toast ja köögist.

Normaalseks elamustiheduseks loetakse üks inimene eluruumi kohta. 1—2 inimest ühe eluruumi kohta loetakse tihedasti rahvasta- tuks ja üle kahe isiku ühe eluruumi kohta loetakse ülerahvastatuks.

Ülerahvastatud oli seitsmendik (14,3%) kortereist. Nende hulka kuulusid kõik ühe- ruumilised korterid. Ülerahvastatud kortereis elas üks viiendik (20,9%) kõigest elanikest käsitatud ametnikekorteris.

Tihedasti oli rahvastatud ametnikekorte- reist pooled — 49,2% ja neis elas üle poole ametnikekorteris elavast rahvastikust. Nor- maalse või vähema elamustihedusega kortereid oli ametnikel väikekorterite liigis 36,5% ja neis elas vaid 24,4% ametikest. Tihedasti rahvastatud korterite ja seal elavate isikute arv on 1934. a. toimetatud rahvaloenduse and-

Normaalne kord on siiski palgalise puh- kuse tegelik andmine, mitte selle ta- sumine lisapalgaga. Ka seaduse seletuskiri toonitab, et „puhkeõigus“ ei pea kujunema üheks võimaluseks lisatulude hankimiseks, vaid tööandja ja töövõtja seisukohalt tarvilikuks töövõtja tööjõu tõstmise ja korrasõu vahendiks. Puhkuse mitteväimaldamine töö- andja poolt ja selle asendamine lisapalgaga võib tomiuda ainult äri või kontori normaal- käigu tõsise katkestuse vältimiseks ja mitte sagedamini kui kahel aastal järgimööda.

Mis puutub lõppeks äride ja konotrite puhkeaja eeskirjade juriidilist laadi puudus- tesse, siis seadus vajab täpsustamist kahes küsimuses: 1) oleks tarvilik täpselt määrit- leda, mida mõistetakse teenistustasu all, mi- da saab edasi palgalise puhkuse ajal, sest tarvitades tõlgendamisi võib tekkida tundu- vaid raskusi ja 2) tuleks § 13 esinev väljend „katkestamatu töötamine“ kooskõlastada § 12 lg. 1 esineva mõistega „vahetpidamata teeni- mine“.

metega võrreldes tunduvalt suurenenud, olles korterite alal 10 ja elanike suhtes 12 punkti võrra suurem.

Põrandapinda tuli ühe elaniku kohta ametnike kortereis keskmiselt 8,6—8,3—9,3 ruutmeetrit, alates üheruumilistest korteritest. Ametnikekortereid, kus oleks põrandapinda ühe elaniku kohta alla 4 ruutmeetri, vaadeldud korterite hulgas ei leidunud, alla 8-ruutmeetrilise põrandapinnaga ühe elaniku kohta oli üheruumilistest korteritest pooled ja kahe-ruumilistest pisut üle poole 54,1%, kolmeruumilistest aga veidi üle ühe viiendiku — 22,9%.

Arvatakse, et ühele elanikule langev keskmine elamisruum peaks olema, mitmesuguseid tegureid arvesse võttes, igale 10-aastasele ja vanemale isikule 20 kantmeetrit ja alla 10-aastasele lapsele 10 kantmeetrit õhuruumi. Ametnike väikekortereis oli õhuruumi keskmiselt 27,86 kantmeetrit, ületades seega alam-määra. Osas kortereis oli õhuruumi siiski alla alam-määra.

Keskmiseks loomulikuks valgustuseks peetakse ligikaudu seda, kui aknaklaasi ja põrandapinna suhe on 1:10. Teiste sõnadega, ühe põrandapinna ruutmeetri peab vastama 1000 ruutsentimeetrit aknaklaasi pinda. 28% ametnikekortereist ei ulatunud eluruumi loomuliku valgustuse määra eeltoodud tagasihoidliku alammääraani. 1,3% kortereist oli hoopis ilma välisvalguseta. Kaheruumilistest korteritest oli alavalgustatud eluruume 27% ja kolmeruumilistest 27,6%.

Enamvähem rahuldava valgustuse määra omasid 40,8% ametnikekortereist. Rahuldava valgustuse määraga eluruumide osatähtsus langeb korterite suurenedes, olles üheruumiliste liigis pool, kahe-ruumilistes samuti, kolmeruumilistes aga ainult umbes üks kolmandik. Alammäärast suurema valgustuse määraga eluruumide osatähtsus oli ametnikel veidi vähem kui kolmandik — 31,2%.

J. M.

Tööstuslike ja kaubanduslike kaitiste vanade töövõtjate kaitse seadus

22. detsembril m. a. kuulutas Vabariigi President välja Riigikogu poolt vastu võetud Tööstuslike ja kaubanduslike kaitiste vanade töövõtjate kaitse seaduse, millel on kaks olulist osa, millest esimene käsitleb vanade töövõtjate töölpidamise kohustust ja teine osa — vanaduse toetust.

Esimene osa haarab enda alla suurja kesktööstuslike kaitiste töövõtjad, keda tööandjad on kohustatud tööl hoidma alates 50. eluaastast kuni 65. eluaasta täitumiseni Sotsiaal- ja Majandusministri poolt kinnitatud määral. Vanade töövõtjainena tuleb tööl pidada eeskätt samas kaitises töötanud või töötavaid töövõtjaid. Kui aga kaitise valdaja vanu töövõtjaid seaduses ettenähtud määral tööl ei pea, siis on ta kohustatud maksma hooldemaksu, millest tuleb maksta iga vähem töölpeetava 50-aastase ja vanema töövõtja pealt iga kalendri tööpäeva eest 20% täiskasvanud meestöölise kohta kindlaksmääratud lihttöölise keskmisest päevapalgast.

Hooldemaksust laekunud summad kasutatakse vanade töövõtjate abistamiseks ja selle seaduse teostamisega seosesolevate kulude katmiseks.

Seaduse teine osa käsitleb vanaduse-toetuse maksmist. Kui töövõtja on töö-

tanud ühes ning samas suur- ja kesktööstuslikus kaitises või ühes ja samas säärases kaubanduslikus kaitises, kus töötas üle 5 töövõtja, vähemalt 20 aastat ja on jäänud töövõimetuks sel määral, et ta ei suuda end tööga elatada, siis peab kaitise valdaja andma talle kuni surmani kas elatist natuuras või maksma vähemalt 15 krooni kuus toetusraha.

Vanaduse toetuse saamise õigust ei ole töövõtjal, kel on vajalik sissetulek oma varast, või kes saab haigekassalt abiraha või mõnelt muult asutiselt pensioni, mille suurus on vähemalt 15 krooni kuus.

Vanadusetoetuse nõudmise õigust ei ole töövõtjal, kelle töövõimetus on tema enese poolt tahtlikult tekitatud või tingitud tema enese raskest hooletusest.

Kaubanduslike kaitiseks selle seaduse mõttes loetakse kauplused ja laod, kus kaupade ost-müük toimub hulgi või jaoti ning speditiooni ärid, samuti nende kaupluste, ladude ja speditiooniaride kontorid.

Linna- või vallavalitsus otsustab küsimused, kas töövõtja omab oma varast vajalikke sissetulekuid ja vaidluse korral ka küsimuse, kas natuuras antav elatis on küllaldane.

Kui natuuras antav elatis ei ole kül-

laldane, siis on vanadustoetuse saajal õigus saada natuuras antava elatise asemel toetusraha 15 krooni kuus.

Sellele, kes on õigustatud saama vanadustoetust, antakse tema nõudmisel

käitise valdaja poolt sellekohane tunnistus. Tunnistuses märgitakse ära vanadustoetuse suurus ning andmise või maksmise tähtaeg. Tunnistusel on palgaraamatu jõud.

Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14

Ajakirjas „Ühiskaubandus“ nr. 6 1939, lehek. 247—250 on adv. B. Niidu avaldanud artikli ülaltoodud pealkirjaga, milles muuseas leitakse, et eriajakirjanduses avaldatud seisukohad äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 p. 1 kohta on vaid näiliselt selged ja mittepaikapidavad. Hiljuti ilmunud V. Tehve ja I. Rebase poolt välja antud raamatus „Äride ja kontorite töökaitse“ lähtutakse seisukohast, et § 14 p. 1 on rakendatav siis, kui on olemas isikute kõrval, kelle ülesandeks on teiste tööde juhtimine ja järelevalve, ka juhitavaid ja järelevalvataid, nagu see seaduses on otseselt tähendatud. B. Niidu arvab, et sellel, seaduse täpsest sõnastusest järgneval seisukohal ei ole mingit kaalu, vaid oluline on n.-n. seaduse üldine mõte ja seaduseandja tahe. Nagu harilikult ikka sel juhul, kui seadustest tahetakse välja lugeda seda, mida seal ei ole, tuuakse appi seaduseandja mõte ja tahe, mis osutub ainult eeldatavaks mõtteks ja tahteks, nii poogib ka B. Niidu seaduseandjale külge oma mõtted ja tahted. Samal viisil ja samade põhjendustega võib seadusest välja lugeda hoopis teist seaduseandja mõtet ja tahtet. Kui B. Niidu arvab, et § 14 taheti erandit teha nende töövõtjate suhtes, kellele ei ole teisi juhtijaid ja järelevalvataid, siis näib hoopis tõenäolisemana, et erandit taheti teha nimelt nende töövõtjate suhtes, kes töötavad vähema pingega (§ 14 p. 5) nii, et nende tööaja piiramine ei ole sotsiaalpoliitiliselt oluline ja seeguse seaduseandja tahte eeldamisega, võib minna väga kaugele, eriti kui silmas pidada, et § 14 tekst üldjoontes on võetud üle rahvusvahelistest konventsioonidest.

Järelikult tuleb § 14 p. 1 tõlgitsemisel lähtuda tekstist, mitte aga sellest, millisenä kellelegi see tekst oleks meeldinud.

§ 14 p. 1 ütleb selgelt, et erand on tehtud töövõtjate suhtes, „kellele on ülesandeks tööde juhtimine ja järelevalve“, mitte aga töövõtjate suhtes, kellele tööaeg ei allu kellelegi kontrollile, vaid on tema enda määrata.

Seaduses ei oleks mingit mõtet rääkida töövõtjast, kellele ülesandeks tööde juhtimine ja järelevalve, kui poleks juhitavaid ja järele-

valvatavaid, sest sel juhul oleks iga töövõtja juhtija ja järelevalve teostaja oma töö suhtes, järelikult oleks võimalik olukord, kus ei jääks järgi ühtegi töövõtjat, kes alluks seaduse §§ 5—11. Niiviisi aga seadust tõlgitseda ei saa. Ometi aga osutuksid niisugused järeldused paratamatuiks, niipea, kui jätta arvestamata need täpsed tunnused, mida annab § 14.

Teiselt poolt aga asudes B. Niidu poolt proponeeritavale seisukohale, oleksid selle tulemused järgmised: töölepingu iseloomust järeldub, et töövõtja tööaega on alati võimalik määrata ja kontrollida tööandja poolt või ülesandel, järelikult võib B. Niidu arvata § 14 p. 1 alla ainult seesuguseid juhtumeid, kus tööandja tegelikult ei määra või ei kontrolli tööaega. Sellega kaob aga igasugune piir §§ 5—11 allujate ja mitteallujate vahel, sest tegelikult tööandja ei tarvitseks kellegi tööaega kontrollida. Muidugi on võimalik, et seaduseandja oleks võinud sõnaselgelt eraldada seaduskehtivusest isikuid, kelle töö või tööaja suhtes on tegelikult raske teostada järelevalvet. Seesuguseid eeskirju leidubki teistes tööaja seadustes, kuid käesoleva seaduse § 14 p. 1 ei kuulu nende hulka.

Võttes omaks B. Niidu seletused, peaks jõudma absurdsele järeldusele, et suurtes ainu-isikulistest käitistes või pankades, kus tööandja või juhatus teostab isiklikult järelevalvet, ka prokurist ja asjaajajad direktorid alluksid käesoleva seaduse §§ 5—11, mitte aga ühistegelise käitise harukaupluse juhataja või panga arhivaar, kes töötab omaette kusagil keldris ja kellele alluvaid ei ole.

Kuid veel enam — müüja allumine era-kaupluses seaduse §§ 5—11 eeskirjadele võib oleneda sellest, kas omanik on kohal või on haige, nii et ta ei saa määrata ja kontrollida müüja tööd ja tööaega, mida ta normaalselt teeb.

Hoopis iseküsimus on muidugi, kui töövõtja tõestab oma ületunnitööd jne. Küsimuse põhimõttelise lahendusega ei ole sellel midagi tegemist.

Äride ja kontorite töökorralduse seadus on töökaitse seadus ja seda ei saa tõlgitseda nii, et oleksid avatud kõik väravad sellest mõddahiilimiseks. V. T. ja I. R.

Järelevalve Ä.K.T. seaduse täitmise üle puudulik!

Äride ja kontorite töökorralduse seaduse 1½-aastase kehtivuse järele on ilmnunud, et seaduse normid pole leid-

nud kõikjal korrektset elluviimist. Terves reas ettevõteteis see töövõtjate olukorda erilisi paremusi toonud ei ole,

kuigi seaduse andmise eesmärk oli, viimaste olukorra parandamine. Siit tuleb välja arvata rida suuremaid käitisi, kus juba enne need paremused olid maksvad.

Vähemates käitistes on olukord kujunenud selliseks, et kasutatakse juhust vaimsel tööalal töötavaid kontoriametnikke allutada mõnele väikesele kohustusele, mis on „otseses seoses“ (ÄKTS § 5 lõpu järele) ostu-müügi operatsioonidega või tööstusliku töö käiguga ja seega pikendatakse tema tööpäeva endiselt 8-tunnile, vaatamata, et varem ei olnud tarvidust selle „otsese seose“ järele. On andmeid, et sääraselt toimivad ei ole mitte ainult üksikute ametnikkude tööajaga vaid terve käitise äri- ja kontoripersonaaliga.

Mõnel juhul revideerimistel ei ole tööinspektsiooni ametnikud sellist teguviisi õigeks pidanud, kuid on juhtumeid, kus olukorraga on tulnud leppida. On nähteid, kus tööandja kasutab ära nõrka järelvalvet töökaitse seaduste norme üle ja jätab tasumata terve

ettevõtte ametkonna aastase ületundide ja puhkuse tasu. Tööinspektor sellel puhul, käsitades vastavaid seadusi, mainib oma otsuses, et neil ja neil ametnikkudel on õigus nõuda ületundide tasu ja karistab tööandjat KS § 350 ja 351,1 järele kokku kr. 200-ga. Praktiliselt langeb ära töövõtjal senini kui ta teenistuses soovib püsida, nõudeõiguse kasutamise võimalus.

Kõige kurvem selle juures on see, et kusagilt piütakse tööandjatele nõu anda, kuidas sääraseid tehinguid võimalik on seaduste eeskirjade vahelt puhtalt läbiminnis sooritada — selle asemel, et soovitada tööandjail seadust austada ning eeskirju ja määrusi täpselt täita.

Sarnase olukorra juures jääb ainult soovida karistuse normide suurendamist, kas või seaduse rikkumise läbi tööandja poolt teenitud summa suuruseni, siis satuks see summa õigemasse kohta — riigikassasse. Kehtivad karistuse normid võimaldavad olukorra tõttu tööandjal hooletult ja üleolevalt suhtuda töökaitse seadustesse.

Ametnik.

E. A. Koja ja kutseühingute tegevus

Eraettevõtete Ametnikkude Koja seitsmes täiskogu koosolek

Eraettevõtete Ametnikkude Koja seitsmes täiskogu koosolek leidis aset Tallinnas 2. detsembril. Koosolekut juhatab Koja esimees A. Oinas. Päevakorras olid järgmised küsimused: 1) Koosoleku rakendus, 2) Konjunktuurinstituudi referendi hr. R. Sõrmus'e referaat teemal: Mille üle kaevavad ja mida soovivad eraettevõtete ametnikud ankeedis (p. 51), 3) Koja 1939. a. lisaelarve nr. 1, 4) Koja 1940. a. tegevuskava, 1940. a. kojamaksu määr ja tulude-kulude eelarve, 5) täiskogu koosoleku protokoll alla-kirjutajate vallimine.

Koosoleku abijuhatajaks valitakse koja abiesimees K. Tammer. Protokollib peasekretär O. Hendrikson.

A. Oinas teeb täiskogule teatavaks,

et täiskogu liikmete koosseisust on Saksamaale ümberasumise tõttu lahkunud Martin Hornbruch I sektsioonist, James Kroll, Kurt Mertzlin ja Hans Weiss II sektsioonist. Ühtlasi annab esimees edasi lahkunud liikmete tervitused ja tänu koostöö eest koja täiskogule. Uuteks täiskogu liikmeteks on kutsutud kandidaadid Tiido Kore I sektsioonist, Alfred Bender, Harald Joason ja Arnold Kask II sektsioonist. Neist viibib koosolekul A. Kask.

Ülevaate andmisel koja möödunud aasta tegevusest peatub esimees A. Oinas terve rea seaduseelnõude juures, tähendades, et praegusel hetkel ripub töövõtjail õhus enam mitmesuguseid sotsiaalseadusi kui kunagi varem. Koja ülesanne on nende seaduste kohta oma

seisukohti avaldada ja nende kehtima-hakkamisel neid ellu viia aidata. Kuna täiskogu koosolekut võtab osa Sotsiaalministri esindajana Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse juhataja P. Margna, siis annab esimees viimasele sõna ülevaate andmiseks sellest, millises staadiumis on praegu üksikud seaduse eelnõud.

Sotsiaalkindlustuse juhataja P. Margna arvates esitatakse järgmisele Riigivolikogu istungjärgule Vabariigi Valitsuse poolt vastuvõtmiseks kõigepealt Töövõtjate lasteabiraha seadus, milline hõlmab ka kõiki eraettevõtteis teenivaid ametnikke ja äriteenijaid. Esialgu on seaduse alt välja jäetud töövõtjad kuupalgaga üle 250 krooni kuus. Seejärgi on loota käigu andmist üldisele haiguskindlustuse seadusele, milline loodetavasti lähemal ajal esitatakse seisukohavõtmiseks vastavatele kutsekodadele. Riigivolikogus on praegu arutusel ja vastuvõtmisel Tööstusliikude ja kaubandusliikude käitiste vanade töövõtjate kaitse seadus. Tehnilise personaali puhkeaja seadus peaks jõustumata juba enne suve algust. Mis puutub Väikekorterite üürihindade korraldamise seadusse, siis oli see juba korra Riigivolikogus, kus normimisele kuuluvate korterite pindala tõsteti 60 m². Riigivolikogus leiti, et tuleks kehtima panna üldine üüriseadus, mistõttu seaduseelnõu anti tagasi üldkomisjoni. Vaimsel alal töötajate töölepingu seadus tuleb järjekorda peale eelpoolmainitud seaduste.

Täiskogu liige Th. Klassen (Tallinn) avaldab peale seda oma seisukoha, et Haiguskindlustusseadus tuleks esimeses järjekorras kehtima panna, kuna siis teised seadused oleksid kergemini rakendatavad.

T. Kangur (Narva) küsib, kas Vanade töövõtjate kaitse seaduse alla kuuluvad ka eraettevõtteis teenivad ametnikud.

Selle järgi esineb referaadiga Konjunktuurinstituudi referent R. Sõrmus koja poolt korraldatud ankeedi tulemuste kohta. Referent märgib, et ankeedi tulemustega võib täieliselt rahule jääda. Vastuseid on tulnud üle 6000, seega kaugelt üle loodetud arvu. Ametnikkude poolt on

tublisti kasutatud ära see osa (ankeedi p. 51), mis võimaldab ametnikele esitada oma soove ja seisukohti, mida ta leiab tarviliku olevat enda ja kaasametnike olukorra parandamiseks. Läbi vaadates umbes 1100 ankeetlehte selgus, et umbes 1/3 vastanuist leiab, et eraametnike olukorras toimub pööre paremusele eeskätt siis, kui pannakse seadusega kehtima sotsiaalkindlustus. 25—26% ametnikke nõuab palgast olude parandamist, ühtlasi palganorme, minimaalpalgu, lasteabiraha, vanusetasu, palgaraamatu maksmapanemist, söidu- ja päevarahade suurendamist jne.

Erilist rahulolematust avaldavad ametnikud selle üle, et ületunnitöö tasude eeskirju täidetavat töoandja poolt väga puudulikult või üldse mitte. Soovitakse ületundide tasumist iga kuu lõpul koos palgaga. Töötingimuste osas soovivad ametnikud näha liigset töökoormist vähendamist, tööruumide korraldamist ja õiglasemat tööjaotust. Edasi soovivad ametnikud korteriolude parandamist, üüride alandamist ja puhkekodude soetamist. Äriteenijad soovivad puhkeaja pikendamist kontoriteenijatega ühisele tasemele.

Üldine nõudmine on ametnikkude seas tihedama kontrolli järgi töökaitse seaduste täitmise suhtes. Ankeedi küsimus nr. 51 annab läbitöötamisel väga sisuka materjali ametnike soovest ja kaebusist.

R. Sõrmuse ettekande järgi esimees A. Oinas esitab täiskogule juhatuse ettepanekud 1939. a. lisaeelarve nr. 1, 1940. a. tegevuskava, tuludekulude eelarve ja koja maksumäära kohta.

Ühel häälel võetakse vastu 1939. a. lisaeelarve nr. 1, tasakaalus 2.400 krooniga. 1940. a. kojamaksu otsustatakse võtta 1,5 promilli valija aastapalgast. Maksu tasumise tähtajaks määrati 1. veebruar 1940. a. Samuti võetakse vastu koja 1940. a. tegevuskava ja eelarve tasakaalus 25.400.—krooniga.

Teise sektsiooni ettepanek täiskogu liikmete päevarahade asjas otsustatakse anda koja juhatusele kaalumiseks.

Äride lahtiolekuaja seaduse asjas annab ülevaate esimees A. Oinas. Täis-

Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu juhatus.

Vasakult: Liidu esimees K. Tammer, sekretär R. Palandi, laekur A. Kruuk, juh. liige J. Tints, Ed. Pärn, instruktor-organisator V. Tehve ja M. Esmann.

kogu valib delegatsiooni, keda volitatakse pöörduda Sise-, Majandus- ja Sotsiaalministrite poole. Leitakse, et linnades peab ärides lahtiolekuajaks

olema 8 tundi, samuti peab seadus kindlustama täieliku puhapäeva-rahuläbiviimise.

Juhataja lõpetab koosoleku kell 14.20.

Eraettevõtete Ametnikkude Koja töövahenduse büroo tegevus 1939. a.

Töötajad on E. A. Koja Töövahenduse bürosse registreerunud pidevalt aasta läbi. Alates oktoobrikuust tõusis töötajate koguarv võrdlemisi lühikese aja jooksul mitmekordseks, kuna saksa soost kodanike ümberasustamise tõttu oli loota suurema hulga töökohtade vabanemist.

Kui vaadelda selle ajani E. A. Koja Töövahenduse büros registreeritud ametnikke-äriteenijaid, siis selgub, et võrdlemisi kõrge protsendi moodustavad need ametnikud, kellel on juba teenistus, aga arvatava soodsas konjunktuuri tõttu tahavad kasutada võimalust kas tasuvuselt või edasijõudmis- ja töötingimustelt parema tegevusvälja leidmiseks.

Nende ametnike kogus, kes teenistusest, on väga mitmekesine. On ametnikke, kes omavad põhjalikke erialalisi teadmisi ja valdavad mitmeid võõrkeeli. Nende järgi on ka nõudmine olnud suurim. Selliste ametnike arv on aga võrdlemisi väike ning suurema osa moodustavad need töötajad, kellel puuduvad igasugused erialalised teadmised. On isikuid, kes soovivad oma tegevusala täielikult muuta, olles varem töötanud näit. vedurijuh-

tidena, montööridena, põllumajanduse alal, konduktoreina, roopaseadjana jne., jne., soovides aga nüüd siirduda äri- või kontoritöödele. Neile on teenistuse leidmine eriti raske, kuna tööpakkujate enamuse esimeseks tingimuseks on mõneajaline praktika omal kutsealal.

1939. a. vältel on E. A. Koja Töövahenduse büros registreerunud 1934 töötajat. Neid tegevusalade järgi liigitades, saame alljärgneva pildi:

kontoriametnikke	— 47,4%
müüjaid-äriteenijaid	14%
kiir- ja masinakirjutajaid	— 3,1%
kassapidajaid	— 4,1%
laekahoidjaid, -valitsejaid-minööre jne.	— 2,3%
joonestajaid	— 0,1%
raamatupidajaid	— 17,2%
korrespondente	— 4,6%
arveametnikke	— 4,0%
tollideklarante, metsapraakereid, speditööre	— 1,0%
agente, esind., reisijaid, inkasseerijaid	— 0,8%
mitmesugused ametialad	— 1,4%

Kohapakkumisi on olnud E. A. Koja Töevahenduse bürool 1939. a. tegevusaasta vältel 129.

Enamus nõudmisi on olnud kontoriameetnike järele, kes valdavad võõrkeeli, hästi masina- ja kiirkirja ning raamatupidamist, moodustades 26,8% nõudmiste koguarvust, järgnevad raamatupidajad — 22,5%, müüjäd-äriteenijad — 18,4%, korrespondendid — 12,7%, kiir- ja masinakirjutad — 9,8%, arveametnikud — 2,8%, agendid — 1,4%, kassapidajad, tollideklarandid, apteegiassistentid, käskjalad jne. 5,6%.

Eraettevõtete Ametnikkude Koja 1940. a. tegevuskava

1940. a. tuleb E. A. Kojal tõenäolikuult arvestada sellega, et Euroopa sõda kestab edasi ja võib tuua mõningaid raskusi ka Ees-tille. See kohustab Koda olema valvel eraettevõtete ametnikkude huvide kaitseks ja tegutsema tõhusalt ning kiirelt olude kohaselt, pidades silmas neid üldiseid sihtjooni, mis ette nähtud Eraettevõtete Ametnikkude Koja seaduse § 1 (RT 54, 1936. a.) ja E. A. Koja täiskogu koosolekute poolt vastu võetud tegevuskavades. Neis loendatud algatuste, kavade ja ülesannete läbiviimist taotleb E. A. Koda ka 1940. a. Eeskätt tuleb E. A. Kojal rakendada kõik tema käsutuses olevad vahendid selleks, et eraettevõtete ametnikkude kohta pandaks kehtima haiguskindlustuse kui ka vanaduse- ja invaliidsuse vastu kindlustamise seaduse eeskirjad. Samuti vajalikuks tuleb pidada vaimsel alal töötajate töölepingu seaduse kehtimapanekut. Sellele lisandub veel E. A. Koja valijate kutsealaste huvide kaitse osas Äride lahtiolekuaja seaduse läbiviimine koos täieliku pühapäevarahu saavutamisega äriteenijaille.

Seoses sotsiaalreformidega tuleb E. A. Kojal kaitsta eraettevõtete ametnikkude huvisid ametnikkude lasteabiraha kindlustamisel vastava seaduse kaudu.

Huvitav on tähele panna, et ka meesametnikelt nõutakse peagu eranditult masinakirja- kui ka kiirkirja oskust.

Kuigi saksa soost kodanike ümberasustamisega seoses vabanes sadu teenistuskohiti, ei ole need kõik täidetud. Mitmes suuremas ettevõttes, kus kümmekond ametnikku lahkus, on palgatud teenistusse vaid üksikuid, kuna praeguse sõjaolukorra tõttu välismaalt sisse-veetavate hädavajalikkude toorainete puudumine käitiste normaaltegevust pidurdab.

Äride ja kontorite töökorralduse seaduse ja töötervishooldikkude määruste eeskirjade korrektne elluviimine on E. A. Koja üheks olulisemaks ülesandeks.

E. A. Koja poolt korraldatud ankeet tuleb läbi töötada Riigi Statistika Keskbüroo poolt ja avaladada trükis.

Haridustööd kavatakse E. A. Koda viia eraametnike laiematesse hulkadesse, andes kursuste korraldamise provintsis, silmas pidades sealseid vajadusi, kohalikkude kutseühingute kätte. Koda toetab sealjuures kursusi majanduslikult.

Vastavalt Koja poolt korraldatud ankeedi tulemustele peab eraametnikkude korteriolude parandamine ja ühiselamute ehitamise elustamine leidma eeloleval tegevusaastal suuremat tähelepanu. Väikekorterite üürihindade reguleerimise seadus tuleb viia ellu.

Ankeedi andmete alusel selgitatakse võimalusi eraettevõtete ametnikkude ja äriteenijate palga- ja teenistusolude parandamiseks ning nende elatisstandardi tõstmiseks.

Töötades koos Äri- ja Kontoriameetnike Kutseühingute Liiduga, püüab E. A. Koda organiseerida ametnikke ja äriteenijaid üleriigilises ulatuses.

Suur- ning kesktööstuslike ja kaubanduslike käitiste töövõtjate vanadus- toetuse määrus

oli läbivaatamisel Koja juhatause koosolekul 5. jaanuaril. Määruse kavas tehti vajalikud parandused töövõimetuse ja natuuras antava elatise mõiste osas. Määrus Koja parandustega saadeti Sotsiaalministeeriumile.

Väikekorterite ehituslaenu korraldamise seaduse eelnõu

oli hiljuti arutusel E. A. Koja juhatauses ja sotsiaaltoimkonnas. Viimane Majandusministeeriumis väljatöötatud projekt tunnistati rahuldavaks ja vastuvõetavaks. Koja poolt tehtud parandused, millised on peamiselt redaktsioonilist laadi, esitati Majandusministeeriumile.

Millistes linnades korraldada väikekorterite üürihinda?

Eraettevõtete Ametnikkude Koja juhatus oma koosolekul 20. dets. 1939. a. asus seisukohale, et üürihindade korraldamine väikekorterite üürihindade korraldamise ajutise seaduse alusel tuleks läbi viia järgmistes linnades ja tööstuspiirkondades: Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Viljandis, Nõmmel, Rakveres, Petseris ja õlikivitööstuse rajoonis.

Eksitav viga.

E. A. Koja Teataja nr. 4/5 on juhtunud eksitav trükiviga P. Haarma artiklis lhk. 101, vasakul veerul 20 real. Peab olema „töötundide arv kuus. ei või ületada 200 tundi“.

Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu Nõukogu koosolekut Tallinnas

Vaimsel alal töötajate töölepingu ja Äride lahtiolekuaja seadus eraametnikel südamele. Liidu tegevus laieneb. Liidu koosolekust võtsid esimest korda osa kontoriametnikkude kutseühingud. Esimeheks valiti K. Tammer.

Peale Eraettevõtete Ametnikkude Koja täiskogu koosolekut 2. detsembril s. a. leidis õhtul kell 17.00 Koja ruumse aset Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu nõukogu era-korraline koosolek. Liidu juhatuse otsusega oli liidu liikmete esindajate arv määratud järgmiselt: Tall. Ärit. Kutseüh. 7, Tall. Kontoriam. Kutseüh. 2, Tartu Ärit. Kutseüh. 3, Tartu Kontoriam. Kutseüh. 2, Narva Ärit. Kutseüh. 2, Pärnu Ärit. Kutseüh. 2, Viljandi Ärit. Kutseüh. 2, Rakvere Äri- ja Kontoriam. Kutseüh. 2, Võru Kontori- ja Ärit. Kutseüh. 1, Valga Äri- ja Kontoriam. Kutseüh. 1 ja Petseri Äri- ja Kontoriam. Kutseüh. 1. Koosolekult puudusid Võru ja Valga ühingute esindajad.

Liidu nõukogu koosoleku päevakorras olid järgmised küsimused: 1) Koosoleku rakendus; 2) Liidu instruktor Villem Tehve ettekanne: „Kutseühingute tegevuse elustamise põhialused“; 3) Uue liidu normaal-põhikirjaga tutvumine; 4) Tegevuse ülevaade; 5) Valimised; 6) Kutseühingute tegevusega seosesolevad küsimused.

Koosolekut juhatab esimees K. Tammer, protokolljaks valitakse sekretär R. Palandi ning protokollkiinnitajateks R. Palmer (Tallinn), J. Laksberg (Petseri) ja F. Korrovits (Tallinn).

Liidu instruktor-organisaator V. Tehve oma ettekandes kriipsutab alla, millise tähtsuse omavad ametnikkude vabad kutseühingulised organisatsioonid ametnike liikumisele nüüd ja veel enam edaspidi. Eraametnike kutseühinguline liikumine on noor ja veel nõrk, sellest tuleb, et kutseühingud ei ole senini oma liikmetele veel pakkuda suutnud seda, mida nad tegelikult peaksid andma. Eraametnike kutseühingutel on vaid väike arv kogunud ja kutseühinguliselt koolitatud juhte. Hea kaadri omamine on aga

kutseühingule üheks edu eelduseks. Kutseühingute juhtivatesse organitesse olgu valitud eraametnike kõige eeskujulikumad ja teadlikumad kolleegid. Esimeheks olla ei tähenda ainult omada au või esinduslikku asendit ühingus, vaid kutseühingu esimees peab olema ühingu hingeiks, juhiks. Lasta end juhatusse valida — see tähendab võtta endale kohustusi ja tööd. Meie juhid peavad kasvama meie endi keskelt. Need kaasametnikud peavad olema teadlikud oma ülesandeis ja tundma kõike, mis puutub ametnikkude ja äriteenijate kutsealasse. Nad peavad tundma eeskätt peale oma ühingu põhikirja ja kodukorra veel hästi eraametnike kohta kehtivaid töökaitse ja sotsiaalseadusi. Juhtivate organite liikmed peavad olema ka teatud mõttes nõuandjaks kaasametnikele. Kutseühinguline liikumine on massidel rajanev liikumine, ta on elujaatav edumeelne liikumine, mille ülesanne on aidata ühes koos organiseeritult ennast ja oma kutseala kolleege sotsiaalselt õiglaseks ma olukorra saavutamiseks. Kutseühingute põhikirjades ja kutseühinguliselt kasvatatud kaasametnikel on teada need vahendid ja teed, kuidas seda saavutada.

Meil, eraametnikel, on üks hää omandus — see on meie suur arv. Seda omadust on meil võimalik oma kutseühingus ära kasutada. Sellejuures peab olema aga üheks oluliseks eelduseks ühingu majanduslikult tugev kandepind, milline peab tuginema küllalt kõrgel liikmemaksul ja korralikult funktsioneerival liikmemaksu kasseerijate kaadril. Liige ise tuleb harva tasuma oma liikmemaksu. Meie oma kutseühinguis võime näha olukordi, kus liikmeil liikmemaks on tasumata mitmeid aastaid. Ka see olukord pole normaalne, kui liidu liik-

med ei tasu oma liikmemaksu kindlaksmääratud tähtajaks. Ühingu laekur — kui ühingu majandusjuhataja — peab olema mees omal kohal. Tema peab otsima ja leidma koos juhatusena neid vahendeid, kuidas ühingu sissetulekud laekuksid vähemalt eelarves ettenähtud suuruses.

Mitte vähem tähtis laekuri kõrval on ühingu sekretär, kelle ülesandeks on ühingu kirjavahetuse pidamine ja arhiivi korrashoidmine, kui see ülesanne pole usaldatud kellelegi kolmandale. Kirjavahetuse teel püsivad ühingu sidemeis keskkondistega ja muude asutiste ja isikutega. Kirjavahetus ei ole selleks viimaseks vahendiks, kui asju enam suuliselt korraldada ei saa, vaid kirjavahetust tuleb kasutada võimalikult rohkem seal, kus see on parem suulistest ametlikkudest korraldustest. Lubamatu on säärane asjaolu, kui liidu juhatus saadab ringkirjaliselt kutseühinguile seisukohavõtmiseks mõned kiireiseloosulised eelnõud või kavad, millele nõutakse vastust kindlaksmääratud tähtpäevaks ja kutseühingud jäta-avad sellele vastuse hoopis saatmata. Veel halvem on, kui ühing ei teata oma aadressi muudatusist neile, kellega ta seisab pidevalt kirjavahetuses.

Veel märkis kõneleja, et kutseühingu juhtivail tegelasil ei ole sobiv minna üldkoosolekule ettevalmistamatult; sõnavõtt peavad olema läbimõeldud ja viimistletud juhtumil, kui need vajavad ettevalmsitust. Ühingu juhatused peavad koostama ja esitama üldkoosolekuile reaalsed tegevuskavad ja need võimalust mööda tegevusaasta jooksul ka teostama.

Raamatukogu, ühingu vallas- ja kinnisvara korrastamine, raamatu- ja arvepidamine, haridustöö, toimekondade tegevus ja muude alade eeskujulik korraldamine on esimesi eeldusi kutseühingu elujõuliseks muutumisel. Organiseerimistöö ja ühingu majandusliku kandepinna tugevdamise kõrval ei tohi teadlikul kutseühinglasel unustusse jääda ülaltoodud asjaolud. Olla kutseühingus juhtival kohal, tähendab teha tööd ja ohverdada end nendele õiglastele sihtidele, mida püstitab

eraametnike kutseühinguline liikumine, ka siis, kui tuleb vahel kibestunult taluda tänamatusi ja pettumusi.

Ettekande järgi tutvustas esimees K. Tammer liidu nõukoguliikmeid uue liidu normaalkirjaga, andes pikemaid seletusi liidu eesmärgi, tegevusvahendite, õiguste, tegevuspiirkonna, liidu liikmete õiguste ja kohustuste, liidu organite — nõukogu, esimehe, juhatuse ja revisjonikomisjoni tegevust käsitlevate paragrahvide juures.

Liidu tegevuse ülevaate esitab esimees K. Tammer, kes märgib, et käesoleva aasta algusest peale on juhatusel tulnud tegeleda küsimustega, mis seoses liidu ümberkujundamisega, struktuuri muutustega ja tegevuspiirkondade kindlaksmääramisega uutele põhikirjadele ülemineku puhul. Selle kõrval on tehtud pidevalt organiseerimise tööd. 6 kuu jooksul on peetud 14 juhatuse koosolekut. Ühingud pöördusid korduvalt järelepärimistega liidu juhatuse poole. Sellest on tingitud ka juhatuse poolt välja saadetud suur ringkirjade arv.

Oma soov ja seisukohti on juhatuse edasi adnud Eraettevõtete Ametnikkude Kojale, Kaubandus-Tööstuskojale, Sotsiaal-, Sise- ja Majandusministeeriumile mitmete seaduseelnõude asjas. Edasi peatub esimees lühemalt eraametnike kutseühingute struktuuri juures, annab ülevaate uute kutseühingute ellukutsumise kohta, käsitleb kokkuvõtlikult ankeedi läbiviimist, E. A. Kojaga Teataja kui oma häälekandja tellimisest, usaldusmeeste võrgu loomist kutseühingute juure, kodukorra väljatöötamist liidu poolt jne. Märgib veel, et tulevikus liidu juhatuse kavatses tutvuda ühingute tegevusega ka kohapeal, selleks korraldades väljasõite ning teatab, et E. A. Koda on määranud liidule toetuseks Kr. 500.—. Tegevuskava esitab liidu juhatuse järgneval nõukogu koosolekul.

Valimiste päevakorra punkti juure asudes teatab esimees, et liidu juhatuse tuleb valida 3 a. peale. Võetakse ühel

häälel vastu ettepanek, valida juhatusse esimees ja 5 liiget. Esimehe kohale seatakse kirjalikult üles senine liidu esimees K. Tammer, kellel asemel juhatab koosolekut abiesimees E. Pärn (Narva). K. Tammer valitakse liidu esimeheks ühel häälel.

Juhatus liikmeteks valitakse Jaan Tints (Tartu), Eduard Pärn (Narva), Rein Palandi (Tallinn), Mikkel Esmann (Viljandi) ja August Kruuk (Tallinn).

Juhatus liikmete kandidaadid Kukumelk (Tartu), R. Palmer (Tallinn) ja A. Sarap (Narva).

Revisjonikomisjoni valitakse V. Valter (Pärnu), J. Laksberg (Petersi) ja H. Meister (Rakvere) ning kandidaatideks J. Kasak (Tartu), R.

Heinsoo (Pärnu) ja V. Kärt (Viljandi).

Kutseühingulise tegevusega seoses olevate küsimuste all peatub instruktor Villem Tehve üksikasjalisemalt Äride lahtiolekuaja seaduse eelnõu juures. A. Kruuk (Tln.) esitab oma kutseühingu poolt vastuvõetud seisukohad Töövõtjate Kutseühingute Keskliitu astumise ja Lasteabiraha seaduse eelnõu asjas. Tallinna Kontoriametnike Kutseühing leiab, et lasteabiraha normid on liiga madalad. Liidu juhatus peaks kutseühingutele välja töötama ühtlased liikmemaksude alused.

Peale seda, kui instr. V. Tehve annab seletusi E. A. Koja seisukohtade üle Töövõtjate lasteabiraha eelnõu asjas, lõpetab esimees kell 19.05 liidu nõukogu koosoleku.

Tallinna Äriteenijate Kutseühingu üldkoosolek

uue normaal-põhikirjale ülemineku puhul peeti 8. nov. 1939. a. Kaubandus-Tööstuskoja ruumes, Tallinnas.

Põhikirja alusel juhatas koosolekut ühingu esimees Karl Tammer, abijuhatajaks valiti R. Palmer, protokollis R. Palandi.

Ühingu esimeheks valiti järgnevat kolmeks aastaks ühel häälel senine esimees Karl Tammer ja juhatusse kõik endised juhatuseliikmed, kes jaotasid ametid järgnevalt:

Sekretär, ühtlasi esimehe asemik R. Palmer, laekur R. Palandi, varahoidja-raamatupidaja V. Viin, toimkondade järelevalve — majandaja A. Matti, abisekretär F. Korrovits, abilaekur H. Krause.

Revisjonikomisjoni: Esimees — Ed. Allas, esimehe asemik — M. Tihane, liikmed: O. Tooma, A. Rang. Naissektiooni: esinaine — pr. H. Veltmann, sekretär: prl. E. Kärk. Pidutoimkond: esimees — K. Ese, sekretär R. Saar. Sporditoimkond: esimees — V. Viiron.

Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu nõukogu liikmeiks valiti kutseühingu esimees ja juhatus.

Ühingu kodukorra asjus otsustati, arvestades sellega, et kõigil kutseühinguil on ühtlane põhikirj, pöörduda Ä. K. L.

juhatus poole palvega, töötada välja ühine normaal-kodukord kõigile liitunud ühingule.

Koosolekul esitati kirjalikult küsimus, kes võivad kuuluda äriteenijate ja kes kontoriametnike kutseühingusse ja miks ei ole mõlemad ühinguks. Kirjalikult esitatud küsimusele vastab esimees K. Tammer, seletades: 1) Äriteenijate kutseühingusse võivad kuuluda kõik äriteenijad, mitte arvata „müüjad“, vaid kõik, kes äris teenivad, nii kui müüjad, reisijad, pakkijad, kassapidajad jne. 2) Kontoriametnikkude kutseühingusse ainult need, kes teenivad kontorites, pankades, büroodes jne. 3) Kui ameti poolest võiks kuuluda nii ühe või teise ühingusse, siis oma äranägemisel sinna, kuhu arvab ennast kuuluvat. 4) Liikmeks võib olla ainult ühes kutseühingus. Äri- ja kontoriametnikkude kutseühingute liitumine ei ole otstarbekohane, sest suures linnas, nagu Tallinnas, on organiseerimise mõttes soovitam eraldi ühingu, sest suure liikmeskonna juures, kellel on mitmed lahkuminevad huvid, ei ole kerge ühingu siseelu ja ka sotsiaalküsimused lahendada nii, et mõlemad pooled oleksid rahuldatud. Linna sundmääruse küsimuses näiteks ei ole pan-

ga-, büroo- ja kontoriametnikkudel huvi äride lahtioleku küsimuses ja niisamuti äriteenijatel on raskem, kui kontori- ja pangaametnikkudel, kaitsta kontoriametnikkude arvamisi. On juhtunud olukordi, kus komisjonides (omavahelistes) pangaametnik ei saanud aru sellest, et äriteenija soovib varasemat äri sulgemist.

Narva Äriteenijate Kutseühingu peakoosolek

Narva Äriteenijate Kutseühingu liikmete peakoosolek peeti 29. okt. s. a. Koosolekust võttis osa erakorraliselt rohkel arvul ühingu liikmeid. Koosolekut juhatas uue normaal-põhikirja põhjal senine juhatuse esimees Aksel Sarap, Protokollijaks valiti Leonid Pihlak.

Eraettevõtete Ametnikkude Koja täiskogu liige Eduard Pärn andis ülevaate Koja poolt korraldatavast eraettevõtete ametnikkude üldisest ankeedist ja kriipsutas alla selle tähtsust ning soovitas kõigil koosolekust osavõtjail ankeedist osa võtta ja seda ka teistele äriteenijatele ja ametnikele soovitada.

Uue normaal-põhikirja alusel valiti 3 aastaks kutseühingu esimeheks senine esimees Aksel Sarap ja juhatuse liikmeteks — Eduard Pärn (peasekretär), Aleksander Maasing (laekahoidja), Ida Tam m (varahoidja), Ludvig Uibo (esimehe asemik), Arkadi Aleksejev (laekahoidja abi), Ralf Võrno (sekretäri abi).

Revisjonikomisjoni valiti Leonid Pihlak, Linda Laanoja ja Hildgard Neimann.

Tallinna Kontoriametnike Kutseühingu üldkoosolekult

3. novembril möödunud aastal pidas Tallinna Kontoriametnikkude Kutseühing oma erakorralist üldkoosolekut. Eraettevõtete Ametnikkude koja ruumes. Koosolekut juhatas ajutise juhatuse esimees August Kruuk ja protokollis Nikolai Siitam. Peakoosolekul määrati juhatuse ettepanekul sisseastumismaks 50 snt. ja liikmemaks 50 snt. kuus. Otsustati asutada ühingu juure toetuskassa, mille kodukorra väljatöö-

Peale esimehe seletust selles küsimuses: sõnavõtjaid ei olnud ja järgmine sõnavõtja soovitas juhatusele muretseda paremaid ruume, tõstes vajaduse korral 1940. a. liikmemaksu. Ka soovitati muretseda ühingule lipp.

Koosolek oli väga asjalik ja üksmeelne.

Esindajateks Äri- ja Kontoriametnike kutseühingute liidu nõukogusse valiti Eduard Pärn, Aksel Sarap, Ludvig Uibo ja Ralf Võrno.

Sportitoimkonda määras peakoosolek Viktor Bogdanovi, Ralf Võrno, Arthur Puusepp'a, Aleksander Kasend'i ja Ibragim Nisametdinovi.

Pidutoimkonda määrati Helene Sarap, Linda Laanoja, Leonore Kärestik, Karin Vaha, Maria Jusov, Berta Lepter, Linda Sock, Eduard Sild, Eduard Hiiva, Aleksander Undusk ja Aleksander Kasend.

Peakoosoleku soovide kohaselt tehti juhatusele ülesandeks võtta uude eelarvesse senise liikmemaksu kr. 1 asemel aastas, 20 snt. kuus, seega tõuseb liikmemaks kr. 2.40-le aastas. Liikmemaksu tõusuga avanevad ühingul võimalused liikmeid abistamisfondi kaudu tõhusamalt toetada ja ka teisi ühingu üritusi läbi viia.

Peeti soovitavaks laiendada usaldusmeeste ringi.

Koosolek oli asjalik ja väga üksmeelne.

tamise komisjoni valiti J. Raahanik, A. Lauri ja N. Siitam. Ajutine esimees A. Kruuk kandis ette ühingu 1940. a. tegevuskava-eelarve, milles on märkimisväärne asjaajaja-organisaatori palkamine, organisereerimine ja uute otsustarbekate ruumide muretsemine. 1940. a. eelarve on kr. 1325.— Järgnevalt otsustati astuda Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu liikmeks ja valiti liidu nõukogu liikmeks

A. Kruuk ja A. Klimberg. Põhikirja kohastel valimistel valiti häälte enamusega kutseühingu esimeheks N. Ruus ja juhatusliikmeiks A. Kruuk, A. Klimberg, N. Siitam ja J. Rahanik. Revisjonikomisjoni valiti R. Pappel, E. Habicht ja E. Kivirand. Ligi 2 tundi kestnud üksmeelne kutseühingu töökoosolek lõppes esimehe lõpusõnaga, kes lootis järgneval tegevusaastal kõigilt liikmeilt intensiivset kutseühingulist tööd.

Tallinna Kontoriametnikkude Kutseühingu juhatus jagas ametid järgnevalt: esimees N. Ruus, telef. 517-33, esimehe asemik A. Kruuk Tallinna ühine Haigekassa telef. 418-89, sekretär N. Siitam — E. Punane Rist — 472-85, laekur A. Klimberg ja abilaekur J. Rahanik. Tall. Kontoriametnikkude Kutseühingu juhatus on möödunud kuude jooksul teostanud intensiivset organiseerimistööd ja praegu kuulub ühingusse 230 liiget. Raskusi tekitab ühingule ajakohaste ruumide muretsemine ja praegu on ühing ajutiselt Pärnu mnt. 41, esimesel korral, kus peab juhatuse koosolekuid igal reedel. Viimasel juhatuses koosolekul juhatus otsustas palgata asjaajajaks-organisaatoriks majandusteaduskonna üliõpilase Harald Raesaare, kes on varemalt juba tegutsenud kutseühingulistes ja ühistegelistes organisatsioonides.

Tallinna Kontoriametnikkude Kutseühingu juhatus loodab, et algaval aastal kõik Tallinna kontoriametnikud liituvad oma kutseühinguga ja aitavad kutseühingulises töös kõigiti kaasa.

Tartu Kontoriametnike Kutseühingu peakoosolek

Koosolek toimus uue registreeritud põhikirja kohaselt ning ette oli nähtud kutseühingu organite valimine. Arvurikkale kontoriametnikest koosnevale kuulajaskonnale esitas Eraettevõtete Ametnikkude Koja peasekretär O. Hendrikson ülevaate koja poolt korraldatud ankeedi ettevalmistuse- ja läbiviimisetööde kohta. Koosolekul toonitati üksmeelselt ankeedi laialdast tähtsust ametnikkude olukorra tund-

maõppimisel ning ankeedi materjalide kasutamisel.

Esimees J. Laikoja koosoleku juhatajana kandis ette ühingu uue põhikirja, tutvustades koosolijaid nende küsimustega, millistes uus ja vana põhikiri erinevad.

Kutseühingu uue põhikirja kohaselt toimetatud valimistel valiti uueks esimeheks senine esimees Joh. Laikoja, juhatuse liikmeteks A. Kuke melk, K. Haagna, A. Pehk, S. Einer, L. Viikna, A. Matsalu, V. Grosthal ja J. Annus. Juhatusse asemikeks: L. Zion, A. Karin, A. Fleištauer, A. Silvere. Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu Nõukogusse valiti hr., hr. Laikoja, Pehk ja Kuke melk.

Pärnu asutati Kontoriametnike Kutseühing

12. detsembril m. a. leidis aset Pärnus S/S. „Kalevi“ ruumis Pärnu Kontoriametnike Kutseühingu esimene üldkoosolek peale põhikirja registreerimist Siseministeeriumis. Koosolekut juhatas J. Kangur, protokollis Ed. Kadai.

Koosolekul kõneles E. A. Koja nõuniksekretär Villem Tehve teemal: „Mida soovivad ja mille üle kaebavad eraettevõtete ametnikud ankeedis“.

Põhikirjaga tutvustas koosolijaid J. Kangur. Selle järgi määrati kindlaks ühingu liikmemaks ja tasumise tähtajad. Pärnu Kontoriametnike Kutseühing astus ka Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu liikmeks. Kutseühingu esimeheks valiti Ed. Kadai, juhatuse liikmeiks: J. Kangur, Pärnu Majanduse Ühisusest, Juhkam, Haigekassast j. t.

Asutati Viljandi Kontoriametnike Kutseühing

11. detsembril m. a. leidis aset Viljandis „Koidu“ seltsi saalis Viljandi kontoriametnike kutseühingu esimene üldkoosolek, mida juhatas Koja täiskogu liige A. Vihvelin. Koosolekul kõneles E. A. Koja nõuniksekretär Villem Tehve.

Ühingu juhatuse esimeheks valiti A. Vihvelin — Eesti Pank, liikmeiks: J. Põru — Krediit Pank ja R. Männsoo — Oma Maa.

Ühing astus ka Äri- ja Kontoriametnikkude Kutseühingute Liidu liikmeks ja valis liidu nõukokku oma esindajad.

Uus koosolek kutsutakse kokku uuel aastal, mil loodetavasti täiendatakse juhatuse koosseisu.

Eraettevõtete Ametnikkude Koja 1940. a. tulude-kulude eelarve.

Kulud.

	A. Korralised.
§ 1. Teenistuse tasu	Kr. 8.570.—
§ 2. Pensionikapitalimaks	" 500.—
§ 3. Haiguskindlustus	" 250.—
§ 4. Sõidu- ja päevarahad	" 1.350.—
§ 5. Esindus	" 300.—
§ 6. Majanduskulud	" 2.810.—
§ 7. Kantseleikulud	" 1.700.—
§ 8. Vallasvara	" 320.—
§ 9. Valijate tegevusalaste huvide kaitse ja haridustöö: a. seaduseelnõud, kodifitseerimised ja uurimistööd	" 300.—
b. nõuanne	" 150.—
c. haridustöö	" 3.000.—
d. töövahendus	" 150.—
e. kultuurised toetused ja auhinnaotööd	" 200.—
§ 10. Koja Teataja	" 1.700.—
§ 11. Ettenägemata kulud	" 100.—
§ 12. Majandusministeeriumi avansi tagasimaks	" 1.500.—
	Kr. 22.900.—
	B. Erakorralised.
§ 1. Ankeedi andmete läbitöötamine ja avaldamine	Kr. 2.000.—
§ 2. Toetus Ari- ja Kontoriametnike Kutseühingute Liidule	" 500.—
	" 2.500.—
	Kr. 25.400.—

Tulud.

	A. Korralised.
§ 1. 1940. a. kojamaks	Kr. 19.500.—
§ 2. Üürid	" 900.—
§ 3. Mitmesugused tulud	" 1.200.—
§ 4. Haridustöö	" 600.—
§ 5. Koja Teataja	" 700.—
	Kr. 22.900.—
	B. Erakorralised.
§ 1. Tulu tegevusfondist	" 2.500.—

Kr. 25.400.—

85085